

Universitatea din București

Facultatea de Geografie

Specializarea Sisteme Informaționale Geografice

LUCRARE DE DISERTAȚIE

Puncte de întâlnire în București. Aplicații de cartografie istorică

Absolvent

Andra Geangu

Îndrumător științific

Lector Univ. Dr.

Ștefan Constantinescu

București 2014

Cuprins

Introducere.....	3
I. Istoricul Cercetării.....	5
II. Terminologie. Metodologie.....	12
III. Spațiul studiat. Incursiune în timp. Identitatea Bucureștiului.....	19
1. Geneza și așezarea geografică.....	19
2. Secolele XV – XVI. Atestări.....	20
3. Perioada 1 – Bucureștiul Renascentist (secolele XV-XVI).....	22
4. Perioada 2 – Bucureștiul Brâncovenesc și Fanariot.....	23
5. Perioada 3 – Bucureștiul revoluționar.....	25
IV. Puncte de întâlnire. Clasificare. Evoluție.	31
V. Studiu de caz. Puncte de întâlnire în București.	44
1. Limite. Regiune.....	44
2. Bucureștiul lui Carol I.....	46
A. Conturarea perioadei.....	46
B. Puncte de întâlnire.....	52
3. Bucureștiul lui Eliade.....	59
A. Conturarea perioadei.....	59
B. Puncte de întâlnire.....	64
4. Bucureștiul lui Ceaușescu.....	69
A. Conturarea perioadei.....	69
B. Puncte de întâlnire.....	70
5. Bucureștiul meu.....	77
Concluzii.....	84
Bibliografie.....	85
Anexe.....	88

Introducere

„This City is what it is because our citizens are what they are.” (Platon)

Așezările umane reprezintă subiectul de studiu a diverse discipline. Încă din cele mai vechi timpuri, tendința omului spre apartenența la un grup social s-a făcut simțită prin formarea triburilor și întemeierea așezărilor. Evoluând, expresia dorinței umane de stabilizare s-a concretizat în crearea sistemelor din ce în ce mai complexe, astfel luând naștere, în cele din urmă, *orașul*. „Orașul este forma complexă de așezare omenească, cu dimensiuni variabile și dotări edilitare, îndeplinind de obicei mai multe funcții administrativă, industrială, comercială, politică și culturală.” (Dicționarul Explicativ al Limbii române, 1996).

În ultimii 150 de ani, domeniul așezărilor umane a fost plasat în „zona de interferență a disciplinelor clasice” (Gabriel Pascariu, 2010), studiat intens de geografi, sociologi, antropologi, istorici, urbaniști, economiști, din diferite perspective, una mai interesantă decât cealaltă. Lucrarea de față își propune abordarea îndrăzneță a unei teme de actualitate și anume introducerea perspectivei socio-psihologice în domeniul geografiei. Studiul tratează relația dintre oraș și om, implicarea afectivă a cetățeanului față de spațiul în care locuiește, valoarea pe care o capătă diverse repere din oraș fiind dată de parametri precum unicitatea, calitatea, amplasarea, vechimea, corelarea reperului cu momente istorice și cu personalități importante. Motivele pentru care un anumit spațiu sau un anumit monument devin importante pentru societate, pentru colectivitate, sunt multiple și le vom studia amănunțit în această lucrare.

Orientarea este o necesitate aproape primară în ziua de astăzi, când suntem bombardați de o aglomerare de construcții cu mai mult sau mai puțin sens estetic și practic. Astfel, punctele de întâlnire, (pe care le vom numi în continuare *puncte de întâlnire*, *puncte de reper* sau *reper* - cf. DEX, reper: corp sau sistem de corpuri la care se raportează poziția unui corp fix sau mobil; semn sau obiect care ușurează orientarea) constituie atât pentru locuitorii permanenți ai orașului, cât și pentru vizitatori, locuri de o importanță aparte, atât din punct de vedere afectiv, cât și funcțional. În afară de existența materială a reperelor, importanța lor este dublată de componenta conceptuală.

Pentru a spori utilitatea cunoașterii acestor puncte de întâlnire, concluziile analizei făcute asupra relației dintre om și loc vor fi concretizate în hărți tematice, grupate după

criteriul temporal, după cum voi detalia ulterior. Hărțile vor integra atât componenta geografică, cât și cea istorico-socială.

Astfel, ne propunem să răspundem la întrebările, *ce face un punct de întâlnire să dureze sau să dispară odată cu trecerea timpului? și de ce alegem unele elemente spațiale ca puncte de întâlnire în detrimentul altora?*. Lucrarea analizează o teorie personală, conform căreia punctele de întâlnire din trecut, evoluează în aglomerări de puncte de întâlnire, în funcție de percepția individului și a comunității, punctul principal dintr-o astfel de aglomerare schimbându-se în funcție de diferiți factori, pe care îi vom analiza ulterior, principalii factori considerați fiind unicitatea și continuitatea.

Teza își propune analiza evoluției Bucureștiului de-a lungul timpului, studiul modificării valorilor reperelor, amplasarea acestora în spațiu, analiza factorilor care duc la schimbarea locurilor ce prezintă interes. Lucrarea va analiza importanța continuității elementelor spațiale din perimetrul Calea Victoriei – Centrul Vechi și împrejurimile, în comparație cu alte criterii de alegere a punctelor de întâlnire. Intenția lucrării de față este, de asemenea, stârnirea interesului pentru «geografia vie» a orașului, geografie consemnată nu doar în documente oficiale, prin metodele și instrumentele științelor exacte, ci mai ales prin ceea ce J.J.Wunenburger numea «atlasul interior» al fiecăruia.

I. Istoricul cercetării

„Bucureștii trebuie tratați ca o individualitate și ca un personaj” (Tudor Arghezi, 1972)

Etapă de studiu a literaturii de specialitate își propune consolidarea motivației pentru care am ales studiul problematicii de față. În consecință, vom evalua riscul de a repeta un demers de cercetare neproductiv, ce nu aduce inovație, și, în plus, vom avea avantajul de a extrage dintre informațiile deja existente, datele care ne pot fi de folos în elaborarea lucrării.

Bucureștiul a constituit un subiect de studiu controversat și intens discutat; relația dintre om și loc, considerând latura afectivă a acestei relații, a început să fie studiată recent, însă cercetarea acesteia și a dimensiunii locului în viața omului aplicat în contextul Bucureștiului este o temă prea puțin exploatată.

Reperul, ca punct de întâlnire, reprezintă un pilon al orientării, având o importanță constantă în orice perioadă. Punctele de întâlnire sunt adevărate izvoare de informație, oferindu-ne nu numai idei despre cum arăta un oraș la un moment dat, dar și despre tabieturile și principiile vremii respective. Relația dintre om și oraș a fost mai puțin studiată în sensul semnificației locurilor.

Relevante pentru analiza aleasă ca subiect al acestei lucrări am considerat mai multe lucrări. Una dintre acestea pune accent pe latura simbolică a studiului, *Bucureștiul lui Mircea Eliade* a Dr. Andreea Răsuceanu și una care ne va ajuta să departajăm importanța punctelor de reper, în funcție de criteriile temporale și de schimbările politico-sociale. Pe lângă acestea, voi menționa alte lucrări care pot fi de ajutor în conturarea ideii principale a studiului și în detalierea motivațiilor intrinseci și extrinseci ale durabilității sau dispariției anumitor puncte de reper.

Foarte importantă este inovația adusă în domeniu de Kevin Lynch, care se învârtă în jurul conceptualizării **hărții mentale**. Noțiunea de hartă mentală se referă la percepția persoanei asupra ariei de interacțiune cu spațiul. Deși pare un subiect al studiului științelor sociale, în zilele noastre este studiat adeseori de către geografi, pentru a determina trăsăturile subiective ale publicului precum preferințele personale și utilizările practice ale geografiei, precum fluxurile de circulație. Mass media are, de asemenea, un efect direct virtual asupra hărților mentale ale lumii geografice.

Hărțile mentale sunt un rezultat al domeniului *geografiei comportamentale*. Hărțile imaginate sunt considerate unul dintre primele studii ale asocierii geografiei cu acțiunile umane. Una dintre contribuțiile fundamentale în studiul hărților mentale îi revine lui Kevin Lynch. În lucrarea „*The Image of the City*”, Lynch folosește schelete de hartă create din amintirea unei arii urbane, pentru a evidenția cele 5 elemente ale orașului: linii, limite, regiuni, noduri și repere.

Hărțile mentale au fost folosite într-o colecție de cercetări spațiale. Mai multe dintre studii au pus accentul pe calitatea mediului, în termeni precum frica, dorința și stresul. Un studiu al lui Sorin Matei din 2005 a folosit hărțile mentale pentru a revela rolul mass media în conturarea spațiului urban din Los Angeles. Studiul a folosit GIS pentru a procesa 215 hărți mentale a 7 cartiere ale orașului. Rezultatele au arătat că percepția oamenilor asupra fricii în Los Angeles nu a fost asociată cu zonele cu criminalitate ridicată, ci, mai degrabă cu o concentrație crescută a anumitor etnii din zonele respective. Hărțile mentale înregistrate în studiu atrag atenția că aceste arii cu concentrație crescută a altor etnii sunt spații în general evitate.

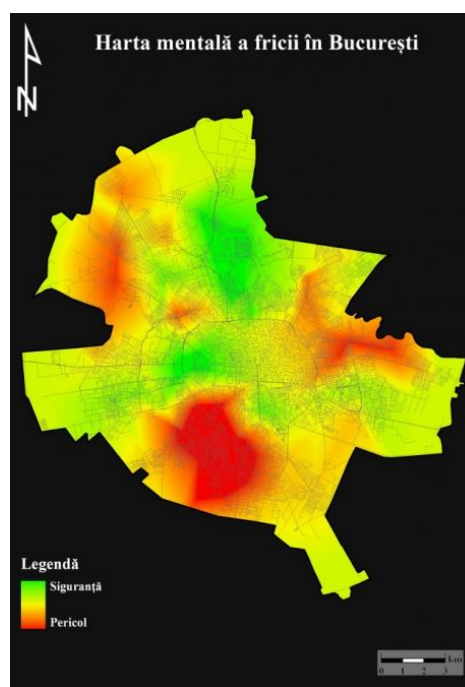

Fig. 1 - *Harta fricii în București,*

Sursă: <http://mentalgeo.wordpress.com>

Hărțile mentale au fost, de asemenea, folosite pentru a descrie experiențele urbane ale copiilor. În 2008, Olga Besten a folosit hărțile mentale pentru a reda fricile și neplăcerile copiilor în Berlin și Paris. Peter Gould și Rodney White au performat analize proeminente în cartea „Hărți mentale”. Cartea reprezintă o investigație asupra dorințelor spațiale ale

persoanelor și întreabă participanții în ce loc ar alege să trăiască dacă ar putea face abstracție de toate constrângerile ce apar în viață. În această manieră, suprafața dorințelor ne ajută să vizualizăm preferințele persoanelor și influențele de pârținire regională.

O lucrare de excepție, ce constituie o inovație în domeniul ales pentru studiu, este cea a doctorului în filologie Andreea Răsuceanu, *Bucureștiul lui Mircea Eliade*, în care aceasta aduce în discuție conceptul de *geografie literară*. Dr. Andreea Răsuceanu, întocmește o analiză temeinică a importanței și a valorii Bucureștiului pentru scriitorul Mircea Eliade, făcând referire la operele acestuia: *Pe strada Mântuleasa*, *Domnișoara Christina*, *În curte la Dionis*, *Uniforme de General*, *Incognito la Buchenwald*, *Șarpele*, *Întoarcerea din Rai*, *Huliganii*, *Tinerețe fără tinerețe*, *Nuntă în cer*, *Noaptea de Sânziene*, *La țigănci*, *O fotografie veche de 14 ani*.

Geografia literară este un domeniu nou teoretizat, care are două direcții principale, după cum punctează Franco Moretti, și anume studiul literaturii în spațiu și studiul spațiului în literatură. Deoarece operele literare sunt considerate a conține imagini valoroase ale topologiei prezentată în acestea, vom extrage informații din acest studiu critic într-o nouă viziune, vizavi de domeniul nostru de interes, reperele din București. În lucrarea respectivă se creează o diferențiere clară între spațiu și loc, spațiul reprezentând dimensiunea abstractă existentă în literatură, iar locul – echivalentul, transpoziția spațiului în realitatea geografică.

Importanța acordată spațiului a crescut enorm în ultimele decenii. În contrast cu contribuția pe care istoria a avut-o în contextualizarea literaturii, apropierea de geografie a fost mult mai fadă, aspect care începe să se schimbe. În lucrarea Andreei Răsuceanu, se face, de asemenea, referire la geocritică, aceasta fiind o poetică reprezentativă a interacțiunilor dintre spațiul uman și literatură, mai exact presupune compararea analitică a percepțiilor diferiților scriitori asupra unui aceluiași spațiu. Astfel, geocritica devine cadrul interacțiunii dintre elemente ce aparțin filosofiei, psihanalizei, geografiei umane, antropologiei, sociologiei, științelor politice.

Spațiul literar include mai multe componente, după teoria Barbarei Piatti, după cum urmează: scena, reprezentată de locul acțiunii, spațiul proiectat reprezentat de spațiul imaginat de personaje - zona de acțiune care presupune fuziunea mai multor scene, indicatorul, care semnalează un loc doar amintit, fără semnificație pentru poveste sau personaje și traseul care constă în ruta de-a lungul căreia se mișcă personajele și asigură relația dintre scene.

Dr. Andreea Răsuceanu semnalează și importanța hărților literare care au avantajul de a descrie peisaje existente, însă dublate de componenta fenomenelor abstracte. Astfel, se

conturează dualitatea hărților literare care redau și identitatea locului dar, totodată, teoretizează legătura spațiului cu acțiunea operei literare.

Afirmații precum „Harta este, de fapt, o metaforă.” (Philip C. Muehrcke, Juliana O. Muehrcke) sau „Harta este o odisee” (Italo Calvino) sunt citate și parafrazate pentru a evidenția subiectivitatea acestui instrument de orientare. Interpretarea hărților este dependentă de două sisteme de referință ce pot fi diferite, și anume a creatorului și a cititorului. Simbolurile reprezintă un element foarte important întrucât cu ajutorul lor se realizează conversia dintre cele două sisteme.

În continuare, ni se vorbește despre semnificația peisajului, care este considerat nu ținutul în sine, ci imaginea sa, fapt ce implică existența unui observator și face referire la relativitatea caracteristică teoriilor cuantice. Astfel, peisajul capătă culorile pe care scriitorul le percepe în imaginea sa asupra lumii. Făcând analogie cu subiectul studiat în teza de față, reperele nu constituie simple construcții sau monumente, ele capătă valoare datorită manierei de interpretare a colectivului contemporan reperului. În funcție de elementele educației privitorului, de starea sa emoțională, de legăturile afective cu spațiul observat și detaliile focalizate de acesta, reperul se poate aprecia sau deprecia. Peisajele sunt non-locuri, fiind etichetate în urma modificării modului obișnuit de percepție. Dr. Andreea Răsuceanu atrage atenția asupra teoriilor lui Kant, conform cărora, percepția peisajului este în legătură cu percepția provocată de *vesania*, ce presupune depărtarea de la *sensorium communi*.

Bucureștiul lui Mircea Eliade reprezintă o imagine complexă, eclectică a orașului, cuprinzând două ogindiri ale acestuia: dimensiunea modernă, în care Bucureștiul este amprentat de viteza schimbării, și dimensiunea mistică, în care Bucureștiul păstrează mirosul mahalalelor și trecutului antebelic și interbelic. Prin noua percepție a orașului, orașul devine personaj.

Jean-Jacques Wunenburger discuta în jurul anului 1996 pe marginea problemelor de psihogeografie, *imaginație geografică* și *pulsiune topofilă*, luând în considerare existența unui atlas interior al geografului, a unei geografii psihice, care presupune predeterminarea spațiului exterior prin prisma spațiului interior.

Jung, în schimb, consideră că geografia oferă cadrul lumii imperfecte, spațiul omului contemporan, care capătă dublă valoare prin adăugarea elementului istoric, ceea ce amplifică emoția nostalgiei. Așa cum pentru Eliade spațiul devine adevărat în momentul adăugării sentimentelor lui față de acesta, așa pentru omul de rând, Bucureștiul își îmbracă și își

dezbracă diversele straie în funcție de evenimentele întâmplăte aici și de distanța în timp față de acestea.

Bucureștiul ne este prezentat cu o dublă personalitate. Locuri de întâlnire din perioada interbelică revin ca laitmotiv în critica Dr. Andreea Răsuceanu asupra *Bucureștiului lui Eliade*, precum locurile consacrate întâlnirilor grupurilor de intelectuali bucureșteni (Cafeneaua Corso, Barul Automat), spațiile publice predilecte pentru proteste și manifestații (Piața Teatrului Național, Cercul Militar), spații ale loisirului, întâlnirilor moderne și plimbărilor (Calea Victoriei, Palatul Regal, Cișmigiul). Drept urmare, putem concepe și o clasificare a punctelor de reper, în funcție de motivația alegerii lor drept puncte de întâlnire. Această motivație poate fi proximitatea de locurile ce oferă cadrul acțiunii sau poate fi constituită de scopul întâlnirii în sine. Alte puncte de reper ale epocii sunt amintite, precum Opera Română, care își avea sediul la Teatrul Lyric „Leon Popescu”, în Piața Valter Mărăcineanu, Cercul Militar, Teatrul „Maria Ventura” – fostă Sala Comediei, actualul Teatru Odeon și Piața I.C.Brătianu.

Mai departe, ni se prezintă transformarea Bucureștiului din personajul tihnit, armonios reprezentativ pentru „La Belle Epoque”, într-un București haotic, grăbit, caracterizat de „rătăcirea fără țință, plimbarea fără plăcere”, a cărui imagine ne-a urmărit până în trecutul apropiat sau chiar până în prezent. Tinerețea interbelică a Bucureștiului era văzută de Dan C. Mihăilescu drept „generația între bibliotecă și bordel”.

O a doua lucrare ce poate fi folosită ca temelie a lucrării de față, este cartea *Călătorie în timp prin București*, de Georgeta Filitti, în care sunt redate, cronologic, schimbările majore ale Bucureștiului, pornind de la utilitatea spațiului acum 40.000 de ani, în Paleolitic, când comunitatea a început să se contureze, până în zilele noastre, când după „cancerul” reprezentat de perioada comunistă, Bucureștiul încearcă să își revină sub auspiciul noii conștiințe naționale, noilor generații. Deși cartea are o alură mult mai obiectivă decât lucrarea menționată anterior, diverse detalii legate de tradiții și de sentimente sunt specificate, astfel încât sinteza devine cu atât mai adecvată studiului nostru.

Cartea *Călătorie în timp* constituie punctul de plecare în împărțirea perioadelor reprezentate cartografic în capitolele următoare. Aflăm detalii importante despre perioada de început a Bucureștiului, atât din punct de vedere al mitului cât și din punct de vedere al atestării *de facto* în documente. Informațiile existente în această lucrare sunt folositoare atât pentru a studia evoluția credințelor populației bucureștene de-a lungul timpului, cât și de a memora anii de construcție și de demolare ale diferitelor repere. Pornind de la nucleul

Bucureștiului secolului al XV-lea, reprezentat de Curtea Veche, ne este relatat cum acesta își țese pânzele, la început prin construirea de edificii religioase, lăcașurile de cult fiind puncte de reper fundamentale în perioada în care religia ocupa locul principal în viața cetățenilor de rând.

Urmează relatări despre perioade amprentate de conducătorii Țării Românești, devenirea Bucureștiului capitală, introducerea influențelor străine prin ocupațiile sau dominațiile altor popoare și date statistice despre inovațiile aduse de-a lungul timpului Bucureștiului. Nu sunt omise nici detaliile culturale și ocupațiile de bază ale bucureștenilor, acțiuni care au influențat locurile de întâlnire ale orășenilor. De asemenea, suntem informați în legătură cu superlativele și „neologismele” perioadelor.

Alte lucrări de referință pentru studiul de față sunt reprezentate de *Bucureștii de altădată* a lui Constantin Bacalbașa, în care relatările se fac luând ca unitate de referință *anul*, de la 1878 până în 1918. Deoarece perioada acoperită de Constantin Bacalbașa este redusă, nu vom insista asupra lucrării. Scopul autorului este de a informa, nu de a înflori, el punând accent pe veridicitatea faptelor relatate. De aceea, lucrarea sa poate reprezenta un pilon de bază în aflarea amănuntelor despre reperele care ne interesează.

O altă lucrare din care putem extrage informații despre reperele importante din București este cartea *Străzi vechi din Bucureștiul de azi*, de Alexandru Ofrim. Acesta susține că multe dintre numele străzilor din București păstrează în povestea lor date istorice importante. În plus, oferă detalii despre motivele persoanelor de a introduce strada în itinerariul lor personal, interior, atât atunci cât și acum. Informațiile existente în această carte susțin teoriile fondate despre rațiunile etapelor de dezvoltare a orașului. Viziunea sa este, de asemenea, una obiectivă, iar aportul adus cunoștințelor necesare pentru buna cunoaștere a orașului este uriaș. Din cauza evenimentelor nefaste precum invaziile, incendiile, cutremurele și demolările masive s-au produs numeroase schimbări, astfel încât reperele identitare au fost înlocuite, locurile trebuind să fie reînvitate cu noi semnificații. Deși obiectiv, și Alexandru Ofrim lasă loc regretului, nostalgiei trecutului, considerând că Bucureștiul vechi era „un oraș locuit de oameni și nu de instituții”.

În concluzie, există numeroase lucrări care tratează punctele de interes din București, din diverse perioade, acestea fiind ușor de identificat și ca puncte turistice și ca focare de activitate pentru bucureșteni. Pe baza acestor informații, aplicând diverse metode, putem construi ipoteze despre fluxurile de circulație din diferite perioade istorice, ulterior construind teoria punctelor de întâlnire din București. În legătură cu acestea din urmă, cercetarea

științifică este modestă, existând puține lucrări de referință din care putem extrage informații directe.

II. Terminologie. Metodologie

„Citirea unei hărți presupune o deliberată abandonare a modurilor obișnuite de a vedea orașul.” Water Benjamin, Berlin Chronicle

Acest capitol își propune lămurirea unor probleme de tratare a temei, precum terminologia adoptată, metodele alese în elaborarea studiului și enunțarea teoriilor pe care ne așteptăm să le confirmăm la finalul studiului.

Tematica abordată necesită lucrul cu concepte bine definite, întrucât tratează aspecte mai ales calitative. Așadar, studiul debutează cu definirea noțiunilor pe care le vom utiliza în continuare, și anume:

- Punct de interes (PDI): orice loc/destinație, obiective reprezentative pentru desfășurarea activităților bucureștenilor.
- Flux de circulație: direcția care se suprapun străzilor/bulevardelor, sensul deplasării efectuate de localnici dinspre locul de plecare înspre destinația dorită, suprapusă punctului de interes în care localnicul va ajunge.
- Punct de întâlnire: punct prezumtiv (aflat prin prezumție), folosind analiza datelor sintetizate anterior și fiind reprezentat de o porțiune determinată în spațiu cu anumite caracteristici, ce datorită valențelor afective, cognitive și spațiale dobândite, este integrat în „atlasul interior” (J.J.Wunenburger) al bucureștenilor.

Pentru a obține o panoramă a celor descrise mai sus, putem considera de ajutor următoarea diagramă.

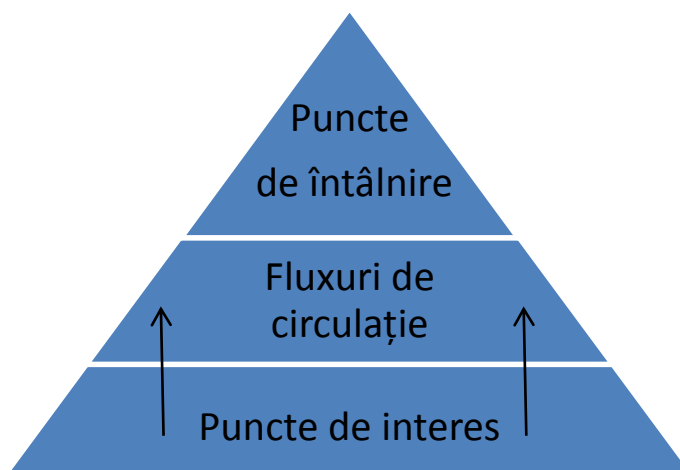

Fig. 2 - Relația dintre punctele de întâlnire și punctele de interes

Ce metode relevante pot fi aplicate în lucrarea de față?

Abordarea în lucrarea de față este atât calitativă cât și cantitativă, studiul fiind îndreptat în primă fază spre generarea teoriilor. Acestea vor fi formulate pe baza metodei *Grounded theory*, o metodă care folosește analiza datelor și folosește atât inducția cât și deducția. Informațiile extrase din materialele de documentare sunt sintetizate, urmând analiza datelor, pentru a identifica niște coduri ce descriu date similare. Astfel, ajungem la ideea de concepte, pe baza cărora putem construi teorii. Ulterior, ipotezele se vor testa pe date noi, extrase, de această dată, direct, prin metoda sondajului. Metoda calitativă se bazează mai ales pe tehnici nestructurate precum observația participativă, interviul individual intensiv, interviul de grup, studii de caz, analiză a documentelor. În planul cantitativ, după structurarea eficientă a problemei, vom folosi principiul deducției, al cauzei și efectului, orientarea spre explicație și predicție. Metodele folosite în această lucrare sunt caracteristice următoarelor domenii Metode științifice generale, metode geografice, metode sociologice, metode istorice, metode GIS.

Metodologia stabilirii punctelor de întâlnire:

1. Folosirea metodelor științifice generale pentru a putea avea o viziune de ansamblu a ceea ce dorim să realizăm:
  - a. Metoda dialectică este una dintre metodele principale folosite în această lucrare. Aceasta este reprezentată de un proces de raționare menit să faciliteze cunoașterea unui anumit subiect, ajutând cercetătorul să înțeleagă și să aplice creativ o serie de categorii științifice și filosofice, de esență și fenomen, conținut și formă, necesitate și întâmplare, cauză și efect, inderdependentă, posibilitate și realitate, general și singular. Această metodă stă la baza alegerii celorlalte metode folosite ulterior în lucrare, ajutând la conceperea planului de urmat pentru a atinge scopul dorit. Astfel, această lucrare își propune să aducă cititorului informații noi, concretizate prin metode cartografice.
  - b. Metoda de cercetare bibliografică, urmând natural etapele acesteia: informare generală, identificarea și accesarea surselor de informație, culegerea materialelor bibliografice și ordonarea acestora.
2. Cercetarea istorică a Bucureștiului, pentru a formula ipoteze de identitate urbană a acestuia se va face folosind următoarele metode:

- a. Operaționalizare (metodă sociologică de cercetare): pentru a conecta conceptul cu realitatea. Aceasta semnifică un ansamblu de proceduri prin care se specifică modul de cuantificare a aspectelor manifeste ale abstractului.
  - b. Metoda sintezei va avea rolul de integrare a informațiilor într-un tot unitar, deoarece au fost folosite numeroase surse bibliografice. Sinteza se va realiza cu ajutorul metodei comparative, astfel încât informațiile vor avea prioritate în funcție de numărul de apariții în surse diferite de date și, totodată, selectiv, în funcție de perioada din care provin informațiile sau de atitudinea scriitorului (subiectivă sau obiectivă). Sinteza va sta la baza analizelor următoare, inducției și deducției.
3. Împărțirea în subcapitole pe perioade relevante: în realizarea acestui subpunct se vor avea în vedere sinteza elaborată anterior și metoda comparativă, cu ajutorul căreia vom discerne perioadele asemănătoare ca preocupări și stil, pentru a putea face împărțirea lor în mod optim.
4. Cercetarea perioadei – atmosferă, ocupații, construcții
- a. Metoda cercetării istorice: Întrucât a fost necesar procesul de retrospectivă, la teoretizarea lucrării au contribuit și metode de cercetare istorică. Faptele produse într-un anumit interval de timp pot fi studiate doar prin prisma urmelor, mărturiilor rămase. Deoarece noi posedăm doar reprezentări ale trecutului, percepția subiectului devine o funcție cel puțin de două ori subiectivă, întrucât aceasta trece prin interpretarea celui care a consemnat-o la momentul observării și, nu în ultimul rând, prin interpretarea cititorului în momentul cercetării. Întrucât identitatea istorică este pregnant controversată, „adevărul” fiind filtrat prin mediul cultural, social, dar și politic, am recurs la metoda cercetării istorice, aceasta conferind credibilitate discursului în temă.
  - b. Metoda analizei datelor, pe baza sintezei obținute anterior și pe baza informațiilor nou aduse în discuție prin integrarea opiniei personale a locuitorilor Bucureștiului.
- Una dintre metodele de analiză folosite va fi analiza calitativă, care va decurge astfel: prima etapă va fi cea a reducerii datelor, în care datele sunt codate, adică selectate și simplificate, conceptualizate și transformate. A doua etapă se referă la prezentarea lor într-o formă concretă și accesibilă.

În a treia etapă se vor elabora și se vor verifica rezultatele, concluziile, pentru a observa regularitățile, explicațiile și lanțurile cauzale.

Pentru analiza cantitativă, bivariată, ne vom folosi de variabilele calitative, între care există un raport de interrelaționare. Astfel, vom construi baza de date, reprezentată de un tabel de contingență, în care vom exprima asocierea dintre unitățile de bază, reprezentate de punctele de interes și unitățile deduse/induse, reprezentate de punctele de întâlnire.

c. Metoda interviului va avea, la rândul ei, două etape:

- i. Etapa pregătitoare, în care se fixează scopurile, se formulează întrebările și se contactează persoanele ce se doresc a fi interviuate;
- ii. Etapa interviului propriu-zis, care reprezintă o discuție sistematică și ordonată, controlată de intervievator pentru a evita distorsionarea informației. Pentru obținerea rezultatelor necesare, în această lucrare s-a folosit metoda interviului nestructurat, nestandardizat, analitic și diagnostic.

d. Metoda centralizării datelor – introducem conceptele psiho-sociologice în studiul geografice, pentru a arăta importanța și relevanța materialelor realizate la final pentru oameni;

e. Metoda observației participative care este folosită în studiul perioadei contemporane, metodă folosită atât natural, pentru a înțelege activitatea grupului, cât și sistematic, pentru a delimita comportamentele pe care dorim să le studiem și modul în care vom face acest lucru.

5. Metoda clasificării reprezintă metoda și operația logică prin care obiectele/elementele dintr-o mulțime dată sunt repartizate în submulțimi de obiecte cu anumite proprietăți, în funcție de asemănările și deosebirile dintre ele. Compararea obiectelor/elementelor se face din diferite puncte de vedere, denumite criterii. Această metodă a fost folosită pentru a enunța valorile punctelor de întâlnire și pentru a le împărți pe categorii. Astfel, structura clasificării va conține universul/domeniul clasificării (punctele de întâlnire), criteriile clasificării (caracteristicile în funcție de care acestea vor fi clasificate) și clasele (rezultatul operației de clasificare). În această lucrare se vor folosi atât clasificarea naturală (după criterii obiective, ce pun în lumină caracteristicile esențiale ale obiectelor de clasificat) dar și clasificarea artificială (după criterii pasive, în funcție de nevoile „utilizatorilor”). (floringeorgepopovici.wordpress.com)

6. Metoda inductivă va fi folosită pentru a stabili destinațiile fluxurilor de circulație și, efectiv, a punctelor de întâlnire. Am ales această metodă, de la particular la general, întrucât în acest studiu există factori care se influențează reciproc, designul se definitivează în funcție de parcursul construcției, formularea este dependentă de context, există regularități și teorii construite pentru înțelegere, poate fi evaluată prin verificare.
  7. Implementarea bazelor de date. Acestea au reprezentat fundamentul organizării și centralizării datelor referitoare la punctele de interes și punctele de întâlnire; de asemenea, a fost necesară implementarea unei baze de date care să conțină numele vechi ale străzilor și echivalențele acestora pentru fiecare dintre cele 4 perioade studiate. În această etapă, s-au însușit attribute fiecărui punct de întâlnire enunțat, pentru a putea fi alocat unei categorii.
  8. Pentru realizarea punctului 7 a fost necesară aplicarea metodei de comparație și a metodelor de cartografie istorică. Cercetarea cartografică este o sursă principală de informație, pe lângă analiza de teren și cercetarea documentară.
Materialele au fost studiate pentru a vedea corespondențele dintre diferitele elemente spațiale, precum modificarea tramei stradale, modificarea construcțiilor sau destinației/scopului utilizării acestora, apariția unor noi puncte de întâlnire etc.
  9. Metode grafice, mai ales, metoda tabelelor pentru a organiza informația în tabele, definind relații între noțiunile din diferite câmpuri ale acestora;
  10. Metode informațional-geografice/metode GIS
Pentru concretizarea rezultatelor obținute în urma formulării și verificării ipotezelor, vor fi folosite metode de prelucrare digitală a datelor obținute.
- Surse de date folosite:
- Prima hartă folosită ca bază a studiului de caz datează din 1871 și face parte din colecția Planurile Papazoglu (D. Pappasoglu – editor și compuator) - 1871-1875. Materialul cartografic a fost dedicat „Majestății sale Imperatorul tuturor Rusiei, Alexandru Nikolaevitz” și nu are caracter topografic. Scara hărții este de 1 cm = 100 de pași. Harta a fost georeferențiată în proiecția WGS 1984, UTM zona 35N.
  - Cel de-al doilea material cartografic folosit ca bază a studiului de caz pentru „Bucureștiul lui Eliade” este reprezentat de o hartă de la 1938, cu scara de 1m:20 000, harta fiind realizată și georeferențiată în proiecția Gauss-Kruger, după care, proiecția a fost transformată prin salvarea în Global Mapper cu

proiecția WGS 1984, UTM zona 35N. Harta este un produs al Institutului cartografic „Unirea” Brașov.

- Cea de-a treia hartă folosită ca bază a studiului de caz, pentru „Bucureștiul lui Ceaușescu” este reprezentată de o hartă de la 1968, cu scara de 1 cm = 200 cm, realizată și georeferențiată în proiecția Gauss-Kruger, convertită apoi prin salvarea în Global Mapper cu proiecția WGS 1984, UTM zona 35N.
- Materialul folosit ca bază pentru perioada contemporană este reprezentat de un mozaic din 2014, în proiecția Stereo 70, datumul Dealul Piscului 1970, preluat de la Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA).

- Georeferențiere:

Atât georeferențierea imaginilor cât și cea a materialelor cartografice vechi presupune un proces prin care acestea s-au aliniat la un sistem de coordonate definit anterior. Aceasta presupune o metodă matematică de translație și/sau rotație a imaginii. Astfel, fiecărui pixel al imaginii, prin rezolvarea unui sistem de ecuații, i se alocă o pereche de coordonate matematice sau geografice. Input-ul utilizatorului este reprezentat de punctele de pe imagine cu coordonate cunoscute, atribuția softului folosit fiind de a atribui tuturor celorlalte puncte de pe imagine perechi de coordonate, în urma rezolvării unui algoritm. Selectarea acestor puncte de control s-a făcut prin folosirea unor hărți deja georeferențiate și identificarea elementelor comune pe harta negeoreferențiată.

Georeferențierea produselor cartografice din această lucrare a fost efectuată în programul ArcMap, utilizând bara de ustensile Georeferencing (View -> Toolbars -> Georeferencing). Astfel, a fost folosită harta topografică, cu scara 1:25 000, în proiecția Gauss-Krüger, realizată de Direcția Topografică Militară, după care s-au găsit 10 puncte comune, pentru a putea georeferenția materialele.

- Construire bază de date a shapefile-urilor: puncte de interes, puncte de întâlnire, străzi;
- Creare shapefile *perimetru*: în aplicația ArcCatalog, selectăm folderul în care dorim să salvăm vectorul cu reprezentarea perimetrului de studiat. Cu click dreapta, selectăm New->Shapefile-> iar în fereastra care se deschide, completăm numele shapefileului *perimetru* și selectăm tipul de vector dorit, și anume Polygon. Selectăm referințele spațiale, prin funcția Import, de unde selectăm fișierul cu harta corespunzătoare shapefile-ului respectiv (proiecția va fi WGS 1984 UTM ZONE 35N)
- Vectorizarea arealului de studiu – Folosind toolbar-ul Editor, selectăm Start Editing și shapefile-ul *perimetru* pe care dorim să îl edităm.

- Decupare hartă (Extract by Mask) – Spatial Analyst – Extraction – Extract by mask

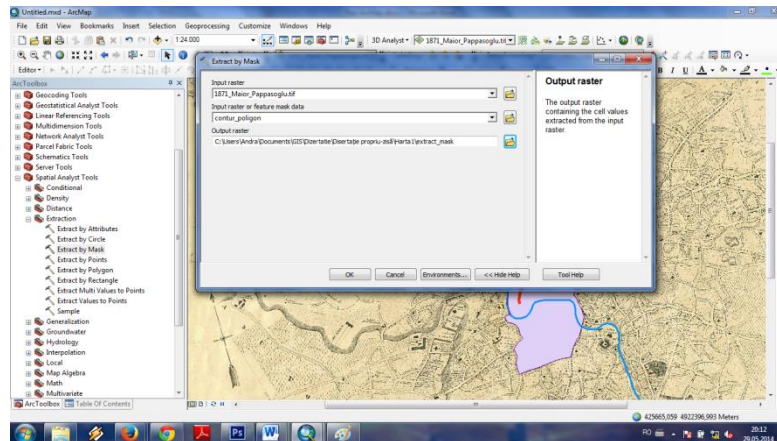

Fig. 3 – Folosirea uneltei Extract by mask, ArcMap 10.1

- Creare shapefile *puncte de întâlnire*, după procedura specificată mai sus, însă, de această dată, selectăm ca tip de vector - Point

Cu ajutorul acestor metode sperăm să obținem atât o privire de ansamblu relevantă pentru obiectul de studiu, cât și o înțelegere detaliată a problemicii. Terminologia și argumentele au fost folosite pentru a înlesni percepțiile și pentru a sublinia necesitatea studiului de față.

III. Spațiul studiat. Incursiune în timp.

Identitatea Bucureștiului

„Nemurirea oamenilor s-ar stinge de nu ar avea în cuget lucrurile trecute”.(MIRON COSTIN, Predoslovie Letopiseșului)

Acest capitol își propune argumentarea detaliată a alegerii locului pentru studiul de caz, și anume, orașul București. Totodată pregătește și dă formă informațiilor, fiind constituit prin sintetizarea datelor obținute despre acest spațiu și construind identitatea acestui oraș pentru o înțelegere mai bună a celor ce vor fi prezentate în capitolul următor. În capitolul de față, focalizarea va fi asupra formării Bucureștiului, conturării sale ca locuință a unor categorii de oameni, datării a diferite construcții și elemente de urbanism și asupra felului în care acestea au rezistat sau au dispărut din peisaj.

1. Geneza și așezarea geografică

Legătura dintre om și pământul pe care acesta și-a ales să se așeze este o unealtă de o reală necesitate pentru a cunoaște aspectele care au determinat alegerea acelui loc care devine unic pentru întemeierea unei localități și maniera în care s-a dezvoltat. Din acest motiv, considerentele geografice și istorice capătă o importanță aparte în orice studiu al unui oraș sau al unui popor.

Bucureștiul este situat între meridianul de 25°49'50'' și cel de 26°27'15'' longitudine estică și între paralela de 44°44'30'' și cea de 44°14'05'' latitudine nordică, având în prezent o suprafață de 228 km². Este inclus în Regiunea de dezvoltare București-Ilfov și este singurul oraș care nu aparține nici unui județ.

Începuturile Bucureștiului sunt oarecum o enigmă, acest fapt având ca motivație în primul rând lipsa izvoarelor istorice, lipsa planurilor orașului până în secolul al XVIII-lea și melanjul dintre legendă și adevăr istoric.

Însă, încă din vremuri imemorabile, adică din Paleoliticul de acum 40.000 de ani, datează primele mărturii ale punerii bazelor unei comunități în spațiul care astăzi găzduiește personajul București. Datorită condițiilor fizico-geografice optime traiului omenesc, viața a existat în mod continuu în acest spațiu devenit București, cele mai multe așezări întemeindu-se, la început, pe Valea Dâmboviței (Roșu-Militari, Ciurel, Cotroceni, Mihai-Vodă, Dealul Spirii, Radu-Vodă, Biserica lui Bucur, Dudești, Dealul Piscului, Glina) și pe Valea Colentinei (Chitila, Mogoșoaia, Bordei, Heăstrău, Lacul Tei, Plumbuita, Colentina, Fundeni, Ziduri-

între-Vii, Halta Bolintineanu, Mărcuța, Cățelu). De asemenea, s-au întemeiat așezări în interiorul și exteriorul liniei de centură ale forturilor, precum Bucureștii-Noi, Străulești, Dămăroaia, Giulești, Popești-Leordeni, respectiv Jilava, Măgurele, Ciorogârla, Arcuda, Buftea, Căciulați. În Neolitic, numărul acestor așezări crește, lăsând vestigii drept martor al formării civilizațiilor, de tip Dudești, Bolintineanu și Boian (până pe la 2500 î.Hr) și de tip Gumelnița (între 2500 și 1800 î.Hr.), Glina III – Schneckenberg, Tei-București (Epoca Bronzului), de tip Hallstat (Epoca Fierului) (Istoria Bucureștilor: din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre).

2. *Secolele XV – XVI. Atestări*

Cât de vechi este orașul București și care este nucleul original din care a pornit dezvoltarea sa, sunt întrebări care își găsesc cu greu răspunsul. Deși există unele păreri (Nicolae Iorga, Ionescu-Gion) conform cărora Bucureștiul s-ar identifica cu „Cetatea Dâmboviței” a lui Vladislav Basarab, consemnată în izvoare istorice de la 1368, această teorie nu are un fundament istoric, ba din contră, este pertinent contrazisă de argumentele lui Domenico Caselli, în lucrarea sa „Cum au fost Bucureștii odinioară: Cu chipuri și icoane” și de alți cercetători precum Al. Vasilescu. Aceeași divergență persistă și în cazul amplasării nucleului original al orașului, despre care cercetători precum D. Papassoglu și Nicolae Iorga susțin că s-ar fi concentrat pe colina Radu-Vodă, iar alții susțin că ar fi fost situat pe malul stâng al Dâmboviței, în jurul curții domnești de mai târziu.

Următoarea teorie cu privire la înființarea Bucureștiului se situează la limita dintre adevăr și legendă, în continuare lovindu-ne de neajunsul existenței „hrisoavelor” din care să extragem informațiile necesare, ci, mai mult, bazându-ne pe folclor și pe teoriile personalităților preocupate de această temă, precum Dionisie Fotino, în „Istoria Daciei”, Mihail Kogălniceanu, în „Histoire de la Dacie” și Cezar Boliac în „Mémoire pour servir à l’histoire dela Roumanie”. În relatările acestora, Mircea cel Bătrân ar fi locuit vara la Târgoviște și iarna la București, unde ar fi întemeiat o curte domnească. Tot de la aceștia, aflăm că Mircea cel Bătrân, în urma unei victorii asupra sultanului Baiazid, ar fi întemeiat „de bucurie”, pe malul Dâmboviței, un oraș numit București.

Teoria întemeierii orașului București de către Mircea cel Bătrân este susținută de scrierile istoriografice ale preotului Grigore Musceleanu, care, în lucrarea „Monumentele străbunilor” afirmă că Mircea cel Bătrân ar fi îngropat oasele ostașilor turci inamici căzuți în luptă, într-o mică biserică numită „biserica lui Bucur”, având la temelia declarațiilor sale o pisanie a cărei autenticitate nu este confirmată, cu cuvintele domnitorului. Domenico Caselli,

contrazice și această posibilitate, reședința domnitorului Mircea cel Bătrân fiind, de fapt, la Curtea de Argeș. Gion, infirmă această teorie, de asemenea, pe baza condicelor și hrisoavelor studiate în cadrul cercetării sale despre București.

Însă, această „biserica a lui Bucur”, a fost obârșia unei legende minunate, care explică formarea orașului București și a devenit parte din conștiința acestuia. Xilografia ce a stârnit urzirea poveștii ciobanului Bucur, „ce-și păștea oili pe țărmii Dâmboviții” (A. Pelimon, 1858), în jurul misterului întemeierii Bucureștiului, spune că acest cioban a dat numele orașului pe care noi, astăzi, îl cunoaștem drept București. Prima casă din cetate se spune că ar fi fost a sa, Cetatea lui Bucur, peste care s-ar fi construit Biserica lui Bucur, mai apoi.

Tot ca parte a folclorului, se crede că Bucureștiul a fost întemeiat de Negru-Vodă, existând consemnări ale raguzanului Luccari, conform cărora, „Negru-Vodă a întemeiat orașul Câmpulung și a tras câteva întărituri de cărămidă la București, Târgoviște, Floci și Buzău”, informație culeasă de acesta doar din tradiție, neavând la dispoziție cronici scrise.

Totuși, aceste două presupuneri folclorice, nu se contrazic, întrucât îl recunosc pe Bucur drept întemeietor, iar pe Negru-Vodă drept cel care a întărit așezarea.

Importanța, sau, mai bine zis, relevanța confirmării uneia dintre acestei teorii, nu schimbă foarte mult perspectiva noastră asupra evoluției Bucureștiului, întrucât, la acea vreme, Bucureștiul era doar un loc de la câmpie, prin care ciobanii treceau cu ocazia transumanței. Cea mai veche parte a Bucureștilor este reprezentată de ceea ce cunoaștem noi astăzi ca suprafața din jurul vechii Curții Domnești, până la vechiul curs al apei, ulițele corespunzătoare străzilor Șelari și Gabroveni de astăzi și de o linie paralelă cu strada Șepcari de astăzi (Constantin Giurescu, 1966). În vatra originală a târgului și în jurul acesteia, luându-se în considerare rezultatele săpăturilor arheologice și documentele scrise de mai târziu, s-au dezvoltat numeroase meșteșuguri precum metalurgia, prelucrarea materialelor (lemn, piatră, piele, țesături), alimentație, prelucrarea metalelor prețioase, prestarea de servicii. Astfel, ramura meșteșugarilor a devenit o caracteristică principală a populației bucureștene, la care s-a adăugat, ulterior, cea a negustorilor.

Bucureștiul este atestat documentar la data de 20 septembrie 1459, într-un hrisov în limba slavonă, prin care Vlad Țepeș voievod, considerat unul dintre ctitorii așezării (și chiar primul constatat documentar), întărește lui Andrei și altora ocine în poiana lui Stev și lui Ponor, scutindu-i de dăjdii și slujbe. (Documenta Romaniae Historica, 1966). Ulterior, se consideră că, datorită numeroaselor hrisoave emise din București, Vlad Țepeș ar fi petrecut o

perioadă substanțială de timp la această curte a sa. Lui Vlad Țepeș i se datorează prima delimitare a hotarelor orașului.

De asemenea, fratele și dușmanul domnitorului Vlad Țepeș, Radu cel Frumos, dă 18 dintre 25 de documente din „cetatea București”, ceea ce arată o preferință de netăgăduit pentru această localitate, devenită cetatea sa de scaun. Deși motivul preferințelor celor doi domni pentru București sunt diferite, ambele au constituit un bun prilej de dezvoltare a sa, din toate punctele de vedere.

Așadar, Bucureștii devin „cetatea cea mai puternică a țării, întărită și prin lucrări de artă și de la natură” (citată extras din scrisoarea regelui Mateiaș Corvinul adresată papei Sixt al IV-lea), moment ce constituie obârșia unui drum sinuos spre capitala României, așa cum o cunoaștem astăzi.

3. Perioada 1 – Bucureștiul Renascentist (secolele XV-XVI)

Această perioadă stă sub auspiciile unei noi delimitări a orașului și o delimitare a moșiei locuitorilor, înfăptuite, de această dată, de domnitorul Țării Românești, Mircea Ciobanul. Nucleul dezvoltării orașului medieval poate fi considerat Curtea Veche. Secolul al XV-lea reprezintă începutul atestării documentare a bisericilor din București, și anume: Sărindar, pe locul unde astăzi se află Cercul Militar, întemeiată de Vlad Țepeș, Mănăstirea Plumbuita, care datează din 1531, Biserica Buna Vestire a lui Mircea Ciobanul, datând din 1558, fiind astăzi cel mai vechi loc de cult din oraș în formă inițială, Sfântul Gheorghe Vechi - 1562, Sfânta Ecaterina – 1574, Mănăstirea Mărcuța – 1587. Până la sf. secolului al XVI-lea au mai fost construite și alte lăcașuri de cult, care au fost distruse. Ex: Mănăstirea Sf. Ioan cel Mare, 1577.

După cum se poate observa, această perioadă este marcată de o pregnantă conștiință religioasă, fapt ușor de dedus, din multitudinea lăcașurilor de cult. Această realitate are drept consecință concentrarea fluxurilor de bucureșteni pe traiectorii cu puncte de plecare și respectiv pornire la edificiile religioase și la casele acestora. De asemenea, lăcașurile de cult puteau reprezenta puncte de întâlnire, religia dominând viețile locatarilor. Mahalele erau grupate, de obicei, în jurul bisericilor omonime, biserica devenind locul de desfășurare al evenimentelor importante din viața bucureștenilor și, drept urmare, fiind mijlocul prin care aceștia se apropiau și punctul de stabilitate ce le oferea sentimentul de apartenență la colectivitate. (Parusi, 2005)

Aceste biserici și mănăstiri au constituit o bază temeinică în dezvoltarea ulterioară a Bucureștilor, atrăgând numeroși meșteșugari și negustori. Astfel, după „temelia” cetății constituită de religie, a fost construită așa-zisa „structură de rezistență”, reprezentată de comerț. În zona „Sf. Gheorghe” de azi se găseau cuptoarele meșterilor fierari, iar zona dintre Piața Unirii și Colțea de astăzi era zona cuptoarelor meșterilor olari. Tăbăcarii s-au stabilit pe malurile Dâmboviței, iar negustorii, cojocarii și croitorii și-au făurit adăposturi în partea de nord a Curții Domnești. Traectoria comercială și meșteșugărească cea mai importantă devine „Ulița Mare” – atestată documentar la 5 iunie 1589, uliță care astăzi poartă numele de Strada Lipscani. (cugiralba.wordpress.com)

O hartă foarte interesantă care prezintă aspecte ale vremurilor prezentate, este cea a lui D. Papazoglu, care a apărut sub numele „Planul primitiv al Capitalei – 1328” și a fost tipărită în 1871. Aceasta prezintă o resursă vie, atât din punct de vedere al analizei istorice, cât și al imaginației. Pe marginile hărții, se regăsesc mențiuni ale bisericilor existente la acea vreme, împreună cu numele fondatorilor și o listă a caselor. (edusoft.ro)

Între secolele XV și XVI se remarcă o luptă constantă pentru titlul de capitală, dusă între București, Târgoviște și Curtea de Argeș. Bucureștiul a fost în numeroase rânduri asediat și jefuit, dar și-a găsit resursele necesare pentru a se renaște din propria-i cenușă.

4. Perioada 2 – Bucureștiul Brâncovenesc și Fanariot

În vremea lui Mihai Viteazul, turcii au ajuns în București, acesta fiind ocupat de ordiile lui Sinan pașa. S-au construit fortificații, inclusiv o **palancă** – întăritură cu trunghiuri de copac, șanțuri, bastioane pentru câte 15 tunuri, iar bisericile au fost transformate în moschei. După 20 de ani, Radu Mihnea a ctitorit mănăstirea care îi poartă numele, lângă palancă.

În vremea lui Matei Basarab a început reconstrucția orașului. A renovat Curtea Domnească, a ridicat mănăstirile Zlătari, Sf. Apostoli, Sf. Ilie Gorgani din mahalaua zisă altădată Calicească. În această perioadă, diverși boieri, negustori și meșteșugari au început să construiască. Se remarcă Biserica Batiștei, construită la 1654. Tot în această perioadă este inițiat Târgul Moșilor (tradiție romană existentă de pe vremea dacilor, de pomenire a sufletelor morților). (Georgeta Filliti, 2008)

Constantin Brâncoveanu are ca merit construirea Palatului Mogoșoaia, palat renașcentist și Podul Mogoșoaiei care se identifică cu Calea Victoriei de azi. În plus, acesta a

reluat lucrările la Sf. Gheorghe Nou. Din vremea lui datează: Biserica cu Sibile a popii Fiera, Fundenii Doamnei, Colțea (ctitorii ale Familiei Cantacuzino). În 1707, din veniturile spitalului Colțea, s-a constituit Societatea de Frățietate, prima societate de asigurare de la noi. Turnul Colții a fost ridicat de oșteni refugiați ai lui Carol al XII-lea în 1712, fiind dăruit de primarul Pake Protopopescu, în 1888. (Georgeta Filliti, 2008)

În ceea ce privește domniile fanariote, acestea au contribuit la dezvoltarea localității, construind numeroase biserici și așezăminte. Biserica Sf. Spiridon a fost ctitorită de Scarlat și Alexandru Ghica, fiind considerată cea mai mare din București. Dintre așezăminte menționăm Văcărești și Pantelimon, așezămintele familiilor Mavrocordat și Ghica care au fost demolate în 1986. Alte edificii răsărite în vremea fanarioților au fost Biserica Crețulescu, Stavropoleos, Armenească, Luterană, Comunitatea evreilor sefarzi, prima sinagogă (1781), Biserica Calvinilor.

Fanarioții pun în practică metode de ținere în evidență a populației Bucureștilor și de sistematizare a localității, astfel că, în 1773, are loc primul recensământ. Acestuia îi urmează sistematizarea Dâmboviței, hotarnicirea orașului – ultima măsură asemănătoare avusese loc în 1545, făurită de Mircea Ciobanul, introducerea pașapoartelor, primele farmacii, interzicerea discuțiilor împotriva domniei în cafenele.

Din punct de vedere al facilităților și comerțului, în această perioadă apar primele cișmele – 1781, prima farmacie cu autorizație, primul magazin universal (Hortolan – 1792), primul magazin francezesc (1796). Lui Nicolae Mavrogheni, Bucureștii îi datorează prima Grădină Europeană. Acesta a domnit în epocă fără a fi fanariot: i-a obligat pe preoți să țină bisericile deschise non-stop și le-a dotat cu sobe. În 1783 apare prima reglementare de circulație „pentru apărarea oamenilor îmblători” de „răul nărav și netrebnicia vizitiilor” ce goneau pe uite și, tot acesta, este momentul introducerii iluminatului public. În 1789 (anul Revoluției Franceze) București număra deja 80.000 de locuitori și avea ca servicii sociale și dotări tehnico-edilitare, 3 școli mari, 1 spital, 16 hanuri, 58 biserici de piatră, 13 de lemn, 17 fântâni, 3 băi publice, 1 foișor de foc. În această perioadă se dă prima lege somptuară, împotriva luxului, asistența socială pentru calici și saloane speciale pentru femei la spitalul Colțea. Ocupațiile străine din această perioadă, atât cea a nemților cu coadă ai principelui de Saxa Coburg cât și cea rusească din 1770, au avut și avantaje precum conceperea unor prețioase planuri ale orașului, care, însă, se află astăzi la Moscova și Londra. Tot în această perioadă apare Hotel d'Europe, ținut de vienezul Brenner, pe strada pe care azi o cunoaștem drept strada Smârdan. Este o perioadă înforitoare din punct de vedere al distracției din timpul liber; apar cafenele, apare prima berărie - a lui Andrei Kube, în 1815; de asemenea,

se înființează Teatrul de la Cișmeaua Roșie al Domniței Ralu Caradja, unde se țineau spectacole în limba greacă (în 1819 având loc și prima reprezentare teatrală în limba română, cu Eliade Rădulescu în rol principal).

Din punct de vedere educațional, apare acum Școala de la Sf. Sava, școală în limba română, inaugurată la 24 martie 1818, unde a predat Gheorghe Lazăr. Astăzi, pe locul acesteia se mai găsește doar o statuie. Un alt moment important este marcat de înființarea primei tipografii particulare - „de la cișmea” – a doctorului Caracaș, în casele domnești ale lui Mavrogheni.

5. *Perioada 3 – Bucureștiul revoluționar*

În perioada revoluțiilor se ridică numeroase clădiri importante pentru București. În 1821 este ridicată, pe Podul Mogoșoaii, Casa Vernescu - un cazino foarte frecventat astăzi – de către Filip Lenș.

Primul domn pământean, după aproape 100 de ani fanarioți, a fost Domnul Grigore Ghica, primit în 1822 cu ușurare de către bucureșteni. Curțile domnești fuseseră distruse (prima ajungând o ruină iar cealaltă fiind arsă, de unde și-a câștigat și reputația de „curtea arsă”). Curtea Domnului Grigore Ghica se întindea de la Capșa până spre Hotelul Continental. În această perioadă au fost pavate podurile, au fost recondiționate cele 14 cișmele ale orașului, s-au deschis prima librărie a francezului Therin de Meronville și primul magazin cu prețuri fixe - „La globul verde”, în zona Lipscani, și a avut loc primul crah comercial, falimentul negustorului Polizaki. Lipscani își menține faima de centru negustoresc, fiind aici la mare căutare marfa de Lipsca, existând chiar și un ziar la 1827 – ziarul „Fama Lipscăi”. În 1828, bucătarul lui Vodă, Momolo, a înființat un teatru pe Podul Mogoșoaii care a rezistat cam 30 de ani și a fost în mare vogă.

În mai 1828, Bucureștiul este ocupat de ruși pentru 6 ani. Generalul Kiseleff – aflat în fruntea administrației militare – a înființat o comisie de înfrumusețare a orașului în 1830, a sistematizat orașul, aducându-l aproape de standardele europene. A delimitat aria orașului cu bariere, a făcut trama, țesătura stradală (trotuare, canale, spații carosabile), serviciu de salubritate și ecarisaj, piețe stabile, a scos cimitirele din perimetrul urban, a fixat locuri anume pentru industriile urât mirositoare: pescării, tăbăcării, săpunarii. Apar medici, veterinari plătiți de stat, se creează Eforia spitalelor, se organizează poliția, pompierii, miliția națională.

În 1829 apare Curierul Românesc sub egida lui Eliade Rădulescu. În 1831 se înființează Muzeul de Istorie Naturală de către Mihai Ghica, la Colegiul Sf. Sava. Apare primul pensionat particular, apar Arhivele Statului, Regulamentul Organic – prima noastră constituție, care a fost arsă la 1848. Tot în această perioadă se face organizarea municipală și dreptul orașenilor de a se organiza este recâștigat, deoarece fusese suprimat de Constantiv Brâncoveanu la 1700. În 1832 se introduce învățământul în limba franceză. În această epocă se remarcă următoarele construcții: Palatul Șuțu (ulterior azi Muzeul de Istorie a Bucureștiului), Palatul Știrbei (ulterior Muzeul sticlei și Porțelanului), Casa Romaniti (ulterior Muzeul Colecțiilor de Artă).

După războiul ruso-turc, încheiat cu Pacea de la Adrianopol în 1829, turcii trebuie să plătească despăgubiri, iar la conducere vine un nou domn pământean – Alexandru Ghica. În vremea acestuia, Bucureștiul este împărțit în 78 de mahalale (față de doar 16 mahalale din împărțirea administrativă inaugurată de Alexandru Vodă Ipsilanti, la 1775, când a fost făcută pentru prima oară și împărțirea pe culori a orașului). Boierimea locuia de-a lungul Podului Mogoșoaiei, capătul fiind la Biserica Izvorului Tămăduirii, unde Nicolae-Vodă Mavrogheni își clădise un chioșc unde își bea cafeaua, cunoscut sub numele de Palatul de Agrement. Podurile de la acea vreme își aveau capetele după cum urmează: capetele Podului Târgului-de-Afară: Biserica Sfinților – Olari – Gura Oborului; Podul Beilicului: Biserica Sfânta Ecaterina – Biserica Slobozia (Strada Trofeelor); Podul Calicilor: Schitu Maicilor – Biserica Mărgineanului de la răspântia de sus a Antimului; Podul-de-Pământ: de la Livedea Gospodului și Biserica Sf. Constantin la capătul dinspre Gârlă al Uliței Farmazonului. Podurile reprezentau în această perioadă elemente spațiale importante pentru comunitate, putând fi puncte de întâlnire pentru majoritatea locuitorilor Bucureștiului.

Tot acum apare Obșteasca Adunare, un fel de parlament în fașă. Ocupația rusă luase sfârșit în această perioadă, însă dominația, protectoratul, au continuat. S-a înființat Biblioteca de la Sf. Sava, din care se trage Biblioteca Metropolitană de astăzi. Carol Valenstein, croat, organizează prima expoziție de artă la colegiu și începe formarea colecției de antichități. Tot în această perioadă, Tezaurul Cloșca cu pui, descoperită lângă Buzău, este adus la București. Are loc inaugurarea spitalului Brâncovenesc, a primei școli primare de fete, construirea casei logofătului Alecu Florescu pe Podul Mogoșoaiei – azi proprietatea familiei Manu. Orașul continuă modernizarea, se înființează Sfatul orașenesc, cu sediu propriu în piața Grigore Ghica.

Imaginea Bucureștiului din jurul anului 1830, ne-o putem forma din informațiile furnizate de *G. Ionescu-Gion*, autorul celei mai vaste lucrări de „Istoria Bucureștilor”. Astfel, remarcăm ca puncte de interes și ca puncte de întâlnire:

- Vechea Curte Domnească - situată între Poarta de sus, cea de fier, din Ulița Covacilor de la gura Pieței (devenită ulterior Piața cu flori) și până la Poarta de jos, poarta cea mică din capătul de jos al Uliței Șelariilor, care trecea pe la „Băile Turcești” din curtea Hotelului Victoria de mai târziu.
- Pușcăria din Piața Sfântului Anton, spre Moara „La Rotile” de lângă Bărăție – pusă în mișcare de „Bucureștioara” ce venea din lacul de la Icoană;
- Târgul Lipsanilor cu prăvălii cu pivnițe mari, cu ulicioare ce legau Strada Lipsanilor de Str. Covacilor – Str. Băcanilor, Str. Blănarilor - Hanul cu tei, ulicioara Sf. Niculae – Șelari;
- Biserica Stavropoleos, zidită ca și Hanul lui Constantin-Vodă – pe locul de mai târziu al Palatului Poștelor și Telegrafului, pe locurile trufașilor Bălăcenii (boieri neaoși).
- Podul Brașovului, numit și Podul Mogoșoaiei în vremea Brâncoveanului
- Casele Văcăreștilor, casele lui Damari (ulterior Hotelul de France – Grande Hotel Lafayette), casele lui Meitani (Casele Socec și palatul Prefecturii Poliției Capitalei), casele Filipeștilor (Grădina „Colos”), casele Cantacuzinilor (Hotelul Bulevard), casele Ghiculeștilor (Clubul Tinerimii), casele Cocorăștilor (Cafeneaua Royal), casele Kretzuleștilor (lângă aripa dreaptă a Pasajului Român și Biserica Kretzulescu), locul Colfescului (Palatul Regal), Livada Văcăreștilor (Fostă grădină a Episcopiei, azi scuarul Ateneului Român), mahalaua Boteanului, Colțea, vechea Carvasară (clădirile vechii case a Vămilei, de pe locul din jurul palatului actual al Ministerului Internelor, din strada Vămii – azi Dem.Dobrescu), casele Corneștilor (blocul Carlton – Strada Regală), casele Câmpinenilor, locul Șuțuleștilor (Palatul lui Vodă Șuțu – azi Muzeul Municipiului București, fostă Banca Crissoveloni), Hanul lui Zamfir, Hanul Sfântului Gheorghe-Nou (Hanul Dracului) – spre Podul Târgului-de-Afară (capăt din oraș al căii Moșilor – Biserica cu Sfinți – cu Sibile)
- Biserica Ghiorma-Banul (biserica din spatele clădirii Creditului Rural, în curtea caselor fostei tipografii a lui Iosef Göbl de pe Strada Doamnei, și devenită paraclis al Lahovăreștilor)
- Casele Băleanului (în jurul Bisericii Sf. Niculae-Șelari) și casele Bărcănescului (de pe locul Palatului Camerei de Comerț și Industrie, în care se afla Direcția Poștelor și Telegrafului pe la 1884 – de la acestea se întindeau pivnițe care duceau, prin gangurile subterane, la Curtea Veche (Palatul Domnesc de lângă Biserica Sf. Anton).

- Biserica Răzva, gârlișa Bucureștioara, Pescăria-veche, mahalaua Domniței Ancuța, Casele Băltărețului (lângă Biserica Stelea, unde a fost cândva reședință domnească).
- Mahalaua Lucacilor, Biserica Oltenilor (aproape de pădure – dinspre „Raion”)
- Mahalaua Broștenilor (cartierul Gramont, dincolo de Biserica Sf. Niculae – Vlădica, de pe Strada 11 iunie, până sub dealul pe care stau acum Seminarul Central și fabricile Bragadiru).
- Podurile mari ale Mogoșoaiei, Calicilor, Târgului-de-Afară și Beilicului (Calea Victoriei, Rahovei, Moșilor, Șerban-Vodă)
- Mahalaua Arhimandritului și a Goleștilor (Azi „Antim” și „Sfinții Apostoli”)
- Curțile Dudeștilor, Goleștilor, Brâncoveneștilor, Fălcoienilor, Obedienilor, Grecenilor

În 1840, are loc prima împărțire pe culori a Bucureștiului, după cum urmează:

- Culoarea de Roșu (cea din miezul orașului)
- Culoarea de Albastru
- Culoarea de Galben
- Culoare de Verde
- Culoarea de Negru

Se trasează Șoseaua Kisellef, de către peisagistul vienez Meyer. În timpul lui Vodă Bibescu (1842 – 1848), se ridică prima instalație de filtrare a apei, „mașina fântânilor”. Rromii scapă din robie (fuseseră robi în toate atestările documentare, care încep de pe la secolul XIV).

Un alt eveniment care își pune amprenta pe capitala românească este reprezentat de „Focul cel Mare”, stârnit de la casa cluceresei Drugăneasa, care a făcut scrum mai bine de o treime din oraș: centrul comercial cu hanuri, biserici, prăvălii. Zona comercială Gabroveni a fost refăcută foarte rapid.

Spiritul revoluționar caracteristic acestei perioade a continuat să se facă remarcat prin guvernul revoluționar, după abdicarea lui Bibescu, pentru 3 luni. Au fost arse în piața publică Regulamentul Organic și Arhondologia, condica rangurilor boierești iar Câmpul Filaretului a devenit Câmpia Libertății. 20 000 turci au năvălit în București, iar peste o lună, rușii au venit aceleași intenții, însă au și rămas până în 1851, această perioadă fiind stagnantă.

În 1849, vine la conducere Barbu Știrbei. Meritul cel mai mare al acestuia a fost acela de a înțelege nevoia de instruire pe care o aveau românii. A pus bazele școlii de poduri și șosele, ale școlii de arte și meserii, a organizat galeria de tablouri (expozanți precum Gh. Tattarescu și Th. Aman). Se înființează Conservatorul de muzică și Institutul de agricultură de la Pantelimon. Tot Barbu Știrbei a edificat, în 1852, „Teatrul cel Mare”, Teatrul Național – clădire iubită de bucureșteni, care a rezistat până în 1944 (bombardată de nemți și jefuită de ruși) și care, de altfel, a fost primul teatru din lume iluminat cu petrol lampant. Tot în această perioadă apare cofetăria și, mai apoi, restaurantul Capșa. Domnia principelui Știrbei este întreruptă de tripla ocupație ruso-austro-turcă. Se extind industrii bucureștene, bere, mătase, tipografii, legăturile cu Europa se diversifică. Societatea bucureșteană imită Occidentul, dar dă un plus de culoare datorită accentelor orientale.

După Tratatul de la Paris de la 1856, care a pus capăt războiului Crimeii, principatele române se deschid spre lumea occidentală. Bucureștiul absoarbe elementele de modernizare cu o rapiditate uimitoare: telegraful, cafeneaua cu valoare de club (Fialkovski), studiile în străinătate, decorarea locuinței, moda, bucătăria.

Alegerea lui Cuza la Iași, dublată de alegerea muntenilor, mai ales a bucureștenilor la 24 ianuarie 1859 a dat proporții uriașe evenimentului. Un Arc de Triumf – temporar – a fost construit în cinstea lui; are loc un nou recensământ, populația Bucureștiului numărând deja 121 734 locuitori. Lângă Mănăstirea Cotroceni se întemeiază Grădina Botanică. Străzile sunt pavate cu granit din Scoția și Franța. Apar societăți științifice, armata este modernizată și se pune la punct un program reformator compus de Carol de Hohenzollern care constituie temelia României moderne. Vodă Cuza și doctorul francez Carol Davila sunt întemeietorii azilului Elena Doamna - astăzi o ruină. România cunoaște un proces de industrializare, acum luând naștere fabricile Lemaître, Wolf, Belvedere, Tonola. În această perioadă, se alege stema orașului, Sfântul Dumitru devenind patronul Bucureștiului.

La 1861, Bucureștii erau considerați „o grămadă de sate înghesuite unul în altul” (Richard Kunisch), la acea vreme acaparând deja satele din jur, precum: Grozăvești, Cărmidarii de Sus și de Jos, Sârbi, Olteni, Brpșteni, Văcărești, Măicănești, Grivița, Crângași, Giulești, Andronache, Balta Albă, Dudești, Cioplea, Berceni. În 1862, Bucureștiul devine capitala întregii României, acest statut dând startul unei epoci a progresului și a civilizației.

În 1865 se întemeiază oficiul de stare civilă al Bucureștiului. Până atunci, nașterile, căsătoriile, decesele se înregistrau la biserici. Cele 50 de mori încă existente făceau probleme

pe Dâmbovița. Acestea au fost desființate când Dâmbovița a fost canalizată, la sfârșitul secolului al XIX-lea.

În concluzie, Bucureștiul este un oraș viu, dinamic, în continuă schimbare, un oraș legat de locuitorii săi, un oraș ce poartă amprente deciziilor conducătorilor săi, iar acest capitol este de o importanță evidentă pentru a putea formula teoriile privitoare la punctele de întâlnire și de rolul acestora în viața citadină.

IV. Puncte de întâlnire. Clasificare. Evoluție

„The essential feature of a landmark is not its design, but the place it holds in a city's memory.” (Muschamp, Herbert)

În acest capitol, ne propunem să conturăm trăsăturile de bază ale fiecărei perioade, să identificăm atmosfera, ocupațiile și destinațiile preferate de bucureșteni. Pe baza acestora vom propune ipoteze despre fluxurile de circulație majore, urmând ca ulterior să stabilim care sunt punctele de întâlnire relevante/reprezentative pentru acea perioadă. Fiecare perioadă va avea o abordare diferită, în funcție de amplasarea sa în timp. Așadar, în perioada 4, vom folosi metode de extragere din texte a informațiilor folosite ca tehnică principală. În perioada 5 – vom folosi lucrarea dr. Andreea Răsuceanu, unde punctele de întâlnire sunt deja enunțate. Pentru perioada 6 vom folosi sursele bibliografice și metoda deducției. În perioada 7, tehnica principală va consta în metoda interviului și a observației, apelând la hărțile mentale ale intervievaților.

Datele astfel obținute și centralizate vor fi sursa principală de informație în constituirea materialelor cartografice.

Ce sunt punctele de întâlnire?

Harta ar trebui să încurajeze o privire diferită asupra spațiului, să-i reveleze o nouă dimensiune. Această viziune este dublată de noțiunea de atlas interior, introdusă de J.P.Richard, care este echivalentă cu adevărata geografie și dezvăluie „amprenta” unui oraș în memoria celui care l-a locuit cândva. Locurilor li se adaugă un atribut suplimentar, în funcție de observator, schimbându-și în acest mod semnificația și anexând concretului o realitate în plus față de cea cotidiană. Acestea ajută oamenii să se orienteze, locuitorii orașelor integrând aceste puncte-cheie în atlasul interior propriu, acordându-le o semnificație bine stabilită.

Canalul vizual este, după unele studii, cel mai important receptor, deoarece privim mereu lucrurile din jur, le comparăm, le interpretăm. Această informație pe care o înmagazinăm pe cale vizuală este declanșatorul unor procese psihice ulterioare, responsabile de apariția spontană a emoțiilor și gândurilor, ceea ce ne face să transformăm niște simple date în legături afective recurente. Pornind de la această idee și corelând-o cu nevoia de amplasare în spațiu, de cunoaștere a mediului în care ne învârtim, de orientare, ajungem să realizăm importanța indiciilor spațiale.

De multe ori, ne întâlnim cu exprimări de genul „puncte de întâlnire”, „puncte de reper” sau cu structuri sintactice care conțin adverbe de loc și locuțiuni adverbiale de loc („lângă”, „vizavi”, „aproape de”, „în dreapta”, „în stânga”, „în fața”, „în spatele”), oferind astfel indicii spațiale, atunci când dorim să ușurăm efortul interlocutorului de a ajunge la o destinație. Cu toate acestea, sintagmele respective trec aproape neobservate, deoarece sunt parte integrată a cotidianului. Conștientizându-le existența și importanța, putem nu numai să le centralizăm și să le clasificăm, dar le putem și analiza fluctuațiile temporale, spațiale, putem studia motivația pentru care acel element devine punct de întâlnire și rolul său în întărirea identității urbane.

Din păcate, informația privitoare la punctele de întâlnire nu este încă încorporată în baze de date, dar se cunoaște din ce în ce mai bine necesitatea de a furniza informații exacte pentru pietoni. Foarte important în redarea cartografică a punctelor de reper este felul în care utilizatorul le percepe și interpretează. Punctele de întâlnire pot fi stabilite, de exemplu, luând în considerare rezultatele unui sondaj în care oamenii sunt rugați să descrie un traseu, punctele de reper importante fiind punctele de decizie sau cele care restabilesc poziția noastră în cadrul rutei.

Punctele de întâlnire pot avea diferite semnificații, în funcție de grupul căruia li se adresează sau care l-a ales și reprezintă un subiect indispensabil al materialelor cartografice ale perioadei contemporane, precum hărțile folosite de dispozitivele GPS sau cele pentru telefoanele mobile și alte dispozitive dar și în viața de zi cu zi. Astfel, punctele de reper sunt importante fie pentru *persoanele care călătoresc* în spațiul respectiv, ele trebuind să fie ușor de remarcat de la distanță, fie pentru *persoanele care locuiesc în zonă*, trebuind să aibă particularități bine definite, spre a se diferenția de alte locuri asemănătoare dimprejur.

În afară de categoria de persoane cărora li se adresează, punctele de reper pot fi împărțite și după utilitatea acestora. În afară de calitatea de puncte de întâlnire, acestea pot fi repere pentru orientare, pot avea încărcătură subiectivă, multiplicând valoarea monumentului/construcției respective. Punctele de întâlnire sunt reprezentate, de cele mai multe ori, de obiecte bine definite fizic, cultural sau din punct de vedere al construcției, ușor de remarcat în aria din care fac parte, fiind astfel un sprijin în orientare pentru a stabili poziția geografică.

Un mod bun de reprezentare a ceea ce semnifică punctele de întâlnire pentru individ și pentru colectivitate este harta mentală, adică realitatea spațială trecută prin filtrul percepției. Hărțile mentale au coordonatele punctelor pe care o persoană le va da ca referințe atunci când

trebuie să dea direcții pentru o destinație, când trebuie să descrie o zonă sau să facă o schiță a acesteia sau atunci când o persoană trebuie să enumere reperele existente într-un anumit areal.

O teorie foarte interesantă asupra „lizibilității” locurilor este introdusă de Kevin Lynch, care, în esență, reprezintă ușurința cu care oamenii înțeleg spațiul și aranjarea elementelor spațiale. Cu ajutorul acestei idei, Lynch a fost capabil să diferențieze componentele unui oraș și să vadă care dintre acestea rezonază cu ansamblul social. Pentru a percepe corect un proiect citadin în care o persoană este integrată, aceasta trebuie să înceapă cu conturarea unei hărți mentale. O hartă mentală este reprezentată de imaginea orașului asimilată de observator, devenind astfel o proiecție individuală a spațiului. Aceasta conține anumite elemente care formează o rețea de linii, limite, regiuni, noduri și „landmarks” (repere). Linile sunt canalele pe care persoanele generează fluxuri de circulație (șosele, trotuare, poteci). Limitele sunt toate liniile care nu sunt incluse în grupul drumurilor (pereți, coaste litorale). Regiunile reprezintă secțiunile în care un oraș este împărțit, după un anumit criteriu. Nodurile sunt punctele strategice pe care există o focalizare suplimentară sau care adaugă valoare caracteristicilor orașului. Landmarks sunt obiectele fizice de la exterior care se remarcă drept puncte de referință (magazin, munte, școală sau orice altceva ce ne poate ajuta în orientarea către destinație). (Kevin Lynch, 1960)

Pe baza acestei teorii, putem considera că punctele de reper (de întâlnire) sunt de fapt rezultatul operației matematice de intersecție dintre punctele existente pe harta mentală a individului și punctele existente pe harta obiectivă a colectivității. Teoria pe care încercăm să o susținem este că, vechimea și unicitatea punctelor de întâlnire sunt criteriile principale în alegerea acestora. Vechimea este motivul pentru care, în timp, se creează mai multe elemente spațiale ce pot avea rol de punct de întâlnire, formând astfel o aglomerare de puncte de întâlnire, iar unicitatea este criteriul care diferențiază punctul principal de celelalte elemente din aglomerare.

Punctele de întâlnire s-au schimbat în funcție de trecerea timpului și de schimbarea intereselor, de apariția unor noi locuri și unor noi ocupații și modalități de petrecere a timpului liber. Majoritatea punctelor de întâlnire sunt definite fie de amprenta vizuală pe care o lasă elementele spațiale asupra noastră, fie de ce o necesitate, acele elemente fiind remarcate de noi doar pentru că ne satisfac o nevoie, fie de frecvența cu care auzim de ele sau am putea spune de „modă”. Unul dintre indiciile care ne confirmă supremația unor elemente spațiale asupra altora este **nominalizarea** acestora. Un criteriu de diferențiere de-a lungul timpului a alegerii punctelor de întâlnire este **viteza**. Bucureștiul lui Carol era un București al vitezei de

25 km/h, un București în care spațiul putea fi observat în toată măreția sa, un București în care timpul nu exercita presiune, iar cunoașterea elementelor din aria apropiată sinelui era esențială.

În perioada interbelică, crește importanța edificiilor culturale și a zonelor de relaxare, întrucât acestea devin spațiile refugiului și înclinării spre frumos. Luxul devine o direcție predilectă a bucureștenilor. Schimbări foarte mari ale mentalității nu există, drept urmare, percepția asupra spațiului rămâne aproximativ în aceeași sferă.

În perioada comunistă, multe dintre edificiile religioase vor fi rase de pe fața Bucureștiului iar altele strămutate, știrbindu-le valoarea de edificii istorice și de puncte de întâlnire. În ultima perioadă a comunismului, ritualul cozilor pentru alimente a avut drept consecință crearea unor noi puncte de întâlnire sau accentuarea celor existente deja și relaționate cu locurile din care oamenii puteau achiziționa cele necesare (ex: Piața Amzei – foarte bine aprovizionată). Transportul, atât cel cu mașina personală, dar și cel în comun devenise o corvoadă, întrucât totul era raționalizat. Magazinele de haine existente erau puține, dintre care în perimetrul nostru de interes se aflau doar Magazinele Victoria, Cocor și Unirea.

În perioada contemporană, a Bucureștiului nostru, multe dintre edificiile religioase nu mai sunt cunoscute, cel puțin de generația nouă care locuiește în capitală permanent sau în interes de studii/servicii. Fiind martorii unei epoci a vitezei de 100 km/h, față de epoca lui Carol, cea de 25 km/h, tindem, de cele mai multe ori să privim cu nepăsare spațiul înconjurător, fiind ghidați de necesitate și nu de frumos. Cu toate acestea, în ultimii ani, se observă o tendință de reîntoarcere la autenticitate, la artistic, la frumos. Efectul de globalizare a dus la consacrarea unor noi puncte de întâlnire, precum brandurile de magazine și localuri McDonald's, KFC, Carrefour, Pizza Hut, Mega Image, Subway etc. Zonele frecventate mai des pe jos tind să poată fi redată mult mai în detaliu, pe când cele străbătute cu mijloacele de transport, sunt cel mai des remarcate prin prisma stațiilor de autobuz și metrou și locurilor din jurul acestora. În ceea ce privește necesitățile, puncte importante de pe harta mentală sunt diferite în funcție de fiecare persoană, deoarece există o diversitate însemnată din fiecare tipologie de punct de interes. Un exemplu bun în acest sens sunt benzinăriile, băncile, cinematourile, covrigăriile sau fast-food-urile, unde fiecare dintre acestea are un număr semnificativ de clienți fideli, pentru fiecare dintre aceștia, unul dintre aceste locuri având prioritate. Un astfel de utilizator fidel poate să enumere toate elementele spațiale aparținând filialei de interes din toate zonele din București pe care le frecventează. Această observație aduce în prim-plan importanța publicității și elementelor vizuale în secolul nostru. În plus, relația tinde să se

formeze mai mult între instituție și individ, decât între instituție și comunitate, ceea ce ne va face să găsim harta punctelor de întâlnire prin suprapunerea hărților mentale individuale și evidențierea punctelor în comun. Podurile și-au pierdut din însemnătate în detrimentul pasajelor care au ieșiri nominalizate și care sunt repere bine fixate în spațiu. Reclamele își aduc contribuția în a repera mai ușor anumite elemente spațiale și, de asemenea, clădirile mari, impunătoare, care satisfac anumite nevoi sau care au importanță istorică/arhitecturală/culturală.

Ce elemente spațiale pot fi încadrate în categoria punctelor de întâlnire: clădiri, monumente (statui, fântâni, ceasuri), piețe (intersecții mari – intersecția, conform Sansot, fie ea deschisă sau închisă este un loc tradițional de întâlnire a oamenilor, sau ronduri, squaruri), intersecții sau puncte de convergență ale unor trasee urbane, stații ale unor mijloace de transport (acestea dobândesc un caracter particular datorită tendinței generale de a fi luate drept puncte de reper), parcuri, poduri, zone pietonale, scări.

În continuare, vom detalia importanța fiecărei tipologii de punct de întâlnire din punct de vedere funcțional, în decursul celor 4 perioade.

Bulevardul și strada organizează spațiul în maniere diferite și influențează viziunea locuitorilor și atitudinea acestora. Bulevardul impune o atitudine determinantă, oferind un grad de teatralitate, de emfază, iar strada este spațiul uniformizării, recâștigarea libertății. Acestea au constituit cadrul de formare a axelor de interes și a fluxurilor de circulație din cele mai vechi timpuri, până în zilele noastre. În trecut, importanța acestora poate fi considerată ceva mai crescută, numele străzilor aveau semnificații pregnante în hărțile mentale ale locuitorilor bucureșteni, mai ales deoarece arterele largi erau destul de rare. Aplicând teoria unicității formulată anterior, acestea își câștigau mai ușor locul în hărțile mentale ale localnicilor. Intuind această ușurință de asimilare a axelor, edificiile de importanță comunitară sau administrativă, monumentele, elemente spațiale cu scop recreațional, au fost amplasate, nu de puține ori, la intersecțiile axelor.

Intersecțiile au fost dintotdeauna importante, deși din motivații diferite. Pentru perioada numită Bucureștiul lui Carol, am considerat relevante intersecțiile în care se găsește cel puțin un punct de interes sau un punct de întâlnire. Dintre intersecții, remarcăm drept puncte de întâlnire intersecția Căii Mogoșoarei cu: Str. Banului (Palatul Știrbei), Str. Episcopiei (Episcopia), Str. Calvină (Hotel d'Orient), Str. Palatului (Palatul Regal), cu Str. Teatrului – bombardat 1944, demolat 1946, actual Novotel din 2007, între Str. Matei Millo și Ion Câmpineanu (Piața Teatrului), cu Bulevardul (Biserica Sărindar), cu Str. Stavropoleos

(Biserica Sf. Ioan cel Mare și Biserica Stătari) și cu Str. Carol (Piața Constantin Vodă) și cu Șoseaua Bonaparte (Capul Podului – punct important de pe traseul pe care familiile înstărite își efectuau promenada la Șosea – actuala strada Kisselef).

Piețe. Piața este definită conform DEX drept „Loc întins și deschis dintr-o localitate, unde se întâlnesc sau se întretaie mai multe străzi, adesea amenajat cu spații verzi, statui”. Din punct de vedere retrospectiv, motivația apariției piețelor a fost justificată de o activitate la care acestea se raportau, precum o construcție importantă sau un element central pentru societate, piețe destinate comerțului și piețe care adună și dirijează circulația (categorie în care se încadrează și rondurile și squarurile, o altă atribuție a acestora fiind cea estetică, odată cu introducerea conceptului lui Leon Battista Alberti, de „oraș frumos, nu doar comod”). (<http://www.bucurestiiivechisinoi.ro/>) Acestea nu urmăreau modelul piețelor larg deschise din străinătate, însă existau un tip de piețe ca locuri de întâlnire, și anume: Piața lui Mihai Viteazul (cuprindea lățimea din fața Universității și scuarul din jurul statuiilor) și Piața Teatrului Național (loc de staționare a muscalilor). Teatrul Național și Piața Teatrului au constituit puncte de întâlnire încă din perioada construcției lor (1852, după planul arhitectului vienez Heft), deși teatrul nu era frecventat de un număr însemnat de persoane. Piețele și-au păstrat atributul de a fi categorisite drept puncte de întâlnire până în perioada contemporană, fiind elemente spațiale de o valoare deosebită și fiind asociate, adeseori, cu alte elemente de interes comunitar.

Sculpturile, statuile, monumentele de for public sunt legate de noțiunile de bulevard, piață publică, grădină publică, având rolul de a moderniza și a înfrumuseța structura urbană. „Monumentele orașului (statui, biserici) se află, de obicei, în intersecții, acestea funcționând ca prelungiri simbolice ale monumentelor pe care le găzduiesc, și, fie că sunt deschise sau închise, ele permit locuitorilor orașului să-și fixeze puncte de întâlnire.” (Andreea Răsuceanu, 2013) Lupa Capitolina reprezintă un dar al Romei pentru București. A fost amplasată în diverse locuri în București, nefiind tot timpul în stare completă. A constituit un punct de întâlnire, această calitate păstrându-se și în perioada contemporană. Alte statui ce constituie un punct remarcabil în hărțile mentale ale bucureștenilor sunt cele din fața Universității și anume cele ale lui Mihai Viteazul, Gheorghe Lazăr, Ion Heliade Rădulescu și, ulterior, statuia lui I.C.Brătianu.

Fântâni: Importanța surselor de apă dintr-un oraș se reflectă și în numele străzilor precum Strada Fântânii, Strada Izvorul Tămădurii, Strada Puțul de Piatră etc. indicând astfel un interes crescut pentru aceste elemente spațiale, ele fiind bine integrate în hărțile mentale

ale locuitorilor. Acestea au avut consecvență în afirmarea ca puncte de întâlnire, fiind în continuare repere în orientare.

Poduri. Pe vremuri, cursul Dâmboviței nu era regularizat, drept urmare, râul își urmărea cursul natural, zona dimprejur fiind totodată predispusă inundațiilor. Podurile reprezentau elemente spațiale importante pentru locuitori, facilitând transportul. Regularizarea cursului a avut loc în vremea domniei lui Carol I. Odată cu aceasta, podurile au căpătat un atribut suplimentar pentru a fi alese drept puncte de întâlnire, întrucât malurile dâmbovițene s-au transformat într-un loc potrivit pentru promenadă. (rezistentia.net) Un argument care susține valoarea podurilor pentru comunitate este nominalizarea acestora. Cu timpul însă, această valoare s-a diminuat, astăzi informațiile despre podurile din arealul de studiu fiind aproape inexistente, la fel ca și valoarea lor estetică, singura lor atribuție fiind cea funcțională.

Pasajele au preluat în timp importanța podurilor, întrucât sunt culoare de trecere adaptate la nevoile pietonilor, asigurând fluența și fiind des asociate cu puncte fixe, cu puncte de întâlnire. Astfel, în prezent, acestea ocupă un rol important în hărțile mentale ale persoanelor. În viziunea antropologică, ele ajută la relaționarea cu spațiul imediat înconjurător.

Clădirile se pot clasifica, la rândul lor, după brand sau după felul în care arată; unele dintre criterii sunt: numele magazinelor - KFC, H&M, McDonald's, specificul locației - hotel, farmacie etc, funcția generală asociată cu numele unic - Biserica Luterană, Biblioteca Națională, aspectul vizual - o casă mare galbenă.

Biserici. Existau la acea vreme, așa ca și astăzi, peste 100 de biserici în București, evlavia bisericoasă fiind o caracteristică de bază a localnicilor, care credeau, fără a cerceta, în datinile și obiecturile vechi. Drept urmare, lăcașurile de cult reprezentau, și în această perioadă, cel puțin puncte de interes duminicale, dar și puncte de întâlnire, întrucât acestea erau cunoscute de toți bucureștenii, fiind situate strategic în piețe sau intersecții.

Edificii de petrecere a timpului liber (culturale, localuri, hoteluri etc): În lumea activităților culturale și a cinaclurilor libere, locurile predilecte de petrecere a timpului liber se suprapuneau localurilor, căpătând astfel dublă valență. Sunt bine definite pe hărțile mentale ale localnicilor, din cele mai vechi timpuri și până astăzi. Deoarece bombardarea vizuală este din ce în ce mai masivă, majoritatea a astfel de edificii sunt asimilate în funcție de preferințe, așa că pot fi considerate drept puncte de întâlnire relevante pe categorii de vârstă.

În ceea ce privește evoluția de-a lungul timpului a acestora, Calea Victoriei era aproape goală în perioada lui Carol I, activitatea fiind concentrată pe lângă Capșa – cafeneaua la modă, unde se lua pulsul orașului și se aflau bârfele. „Chefliii cu dare de mână” mai frecventau grădinile de afară: Herăstrăul vechi, Vila regală, Avedic, Sans Souci. Frații Capșa, Bragadiru, Zamfirescu, Riegler dețineau brevete de furnizori ai casei regale, motiv de emulație, de ambiție care a făcut bine comerțului bucureștean. Aici aveau loc discuții precum furtul tezaurului de la Pietroasa, forma primilor bani de hârtie, vizita lui Schliemann, arheologul german care a descoperit ruinele Troiei și ale palatului de la Micene, dar și uitușeala lui Razis, trimisul grec. Spiritul Capșei este redat în cronicile lui Claymoor – Mișu Văcărescu – „L’indépendance roumaine”.

Exemple de acest gen se aflau în capătul dinspre Grădina Episcopiei, precum cafeneaua „High Life” din colțul Străzii Franklin, cafeneaua lui Kübler de la colțul străduței Imperială, de lângă Palatul Regal. În Piața Teatrului Național se găsea cafeneaua cofetăriei lui Fialkovski, iar dincolo de teatru, Terasa. Cel mai de seamă cenaclu bucureștean era cel care se întâlnea la cafeneaua lui Capșa. Un alt spațiu de desfășurare a boemului era porțiunea de prelungire în jos a Bulevardului, având în capăt Grădina Cișmigiului, unde se găseau berăria-cafenea cu grădină a Hotelului Bulevard și renumita cofetărie a lui Baziliu. Preumblarea se făcea și pe Calea Victoriei – între Bulevard și Strada Carol, la Café de France, la Cofetăria lui Frederik de lângă Legația Rusească și la Carul cu Bere, din colțul Zlătarilor. Pentru cei care nu doreau să se aventureze prea mult în plimbări, o altă posibilitate era reprezentată de cursul de apă al Dâmboviței, pe bulevardele celor două cheiuri ale Gârlei. Lângă fostul sediu al Primăriei orașului, pe strada Colței, exista un loc de atracție numit Panorama Griviței, ce putea reprezenta un alt punct de întâlnire pentru bucureșteni. Aceste locuri erau însemnate cu precădere în timpul zilei. Alte exemple: Cafeneaua Fialkovski (din 1938 – Blocul Adriatică) Cafeneaua Macca, Imperial, strada Câmpineanu, la colțul Pasajului Român, Birtul lui Ghunter, la celălalt colț al Pasajului Român. După 1900, locurile de întâlnire cu muzica ale cetățenilor bucureșteni erau Grădinile Oteteleşanu, Bragadiru, cafeneaua de la Hotelul Bulevard.

Pentru orele de după crepuscul, bucureștenii se orientau spre alte puncte de interes, fapt care atrage după sine, necesitatea unor alte puncte de întâlnire. Locuitorii capitalei aveau preocupări de seară precum vizite la teatru sau sindrofii la domiciliu. Altfel de distracții puteau fi găsite în grădinile orașului, la fabricile de bere sau la reprezentațiile Circului și ale „varieteurilor” de la Hugo și din sala Băilor Eforiei, de pe Bulevardul Elisabeta.

O altă formă de divertisment și petrecere a timpului liber, mai ales în timpul iernii, era constituită de spectacolele circurilor, dintre care se remarcă Circul Sidoli, care s-a stabilit în București. Bucureștenii erau destul de pretențioși în ceea ce privește arta spectacolului, așa că, odată cu dezvoltarea preferințelor, aceștia au luat de la circuri numerele ce li se păreau senzaționale și au format așa-zisele „teatre de varieté”, în sălile „Eforia”, „Orfeu” și „Teatrul Modern” din spatele Băncii Naționale.

Parcuri. Grădini. Podoabele cele mai de preț ale Bucureștiului erau reprezentate de grădinile publice și parcurile în care bucureștenii alegeau să își petreacă timpul liber. Bucureștiul era cunoscut sub numele de „orașul-grădină”. Astfel, intrările în aceste grădini și parcuri, constituiau, de asemenea, puncte de întâlnire care s-au păstrat până astăzi. Cișmigiul este un astfel de exemplu, preschimbat din pădurice în parc de către Gheorghe Bibescu-Vodă, prin intermediul grădinarului austriac Mayer. În Parcul Cișmigiu exista o mică scenă, la bufet, ce putea fi folosită drept punct de întâlnire. Cișmigiul a reprezentat parcul-școală al cetățenilor Capitalei în multe privințe frumoase și utile ale unui trai ales, de la activități culturale și apropiate de natură, până la loc de joacă pentru copii și prilej de vâslire și patinaj pentru adulți, fiind, de asemenea, locul potrivit pentru petrecerile câmpenești. Un alt punct de întâlnire din Cișmigiu poate fi considerat izvorul dinspre Strada Știrbei Vodă. Grădina Icoanei este, de asemenea, un fragment dintr-o dumbravă, despărțită prin tăierea Străzii Polonă, partea de dincolo de această stradă devenind Parcul Ioanid. Grădina Cotrocenilor (Grădina lui Davila) era încadrată de către Strada Izvorului și Șoseaua Cotrocenilor. Partea rămasă dincolo de Șoseaua Cotrocenilor a devenit Grădina Botanică a Universității. Petrecerile primăverii se țineau în Grădina Bordei – mai ales la Paște, la Sf. Gheorghe, la 1 Mai. Lumea venea în grupuri de prieteni sau familii, stăteau pe iarbă, în preajma tufișurilor, pentru mai multă umbră și stăteau la picnic pe zăre: vin, mititei, cașcaval, pâine, ridichi. Lăutarii erau nelipsiți, iar petrecerea ținea până la apus.

Noduri de transport. Un alt eveniment care a marcat alegerea punctelor de întâlnire a fost introducerea traseelor de tramvai. Până în 1871, singurele modalități de deplasare prin București erau trăsurile și mersul pe jos. În 1872 s-au dat în folosință primele linii de tramvai pentru tramvaiele cu cai (inaugurate cu un an în urmă). Prima linie de tramvai electric din București a fost tramvaiul 14. Linia a fost înființată în 1893, de la Dealul Cotrocenilor la Obor. Pornea din dreptul Uzinei electrice, străbătând Splaiul Independenței, traversând Dâmbovița pe podul Domnița Maria, apoi străbătând Splaiul Gării Centrale, Bd. Elisabeta, Bd. Academiei, Bd. Carol I, Bd. Em. Protopopescu Pache. (Ghidul Oficial al Bucureștiului din 1934). A circulat o vreme în paralel cu varianta cu cai. Traseul tramvaiului 14 era bipolar,

făcând legătura dintre zona mahalalelor sordide și cea a protipendadei strălucitoare. La început, bucureștenii erau ostili față de acest nou mijloc locomotor introdus. Dar, încet, acesta și-a câștigat spațiu în obișnuințele bucureștenilor, mijloacele de transport începând să se aglomereze. Exemple de noduri pe linia tramvaiului 14 din perimetrul de studiu : Piața Brătianu – cu statuia lui Brătianu. (Andreea Răsuceanu, 2013).

Cum putem clasifica punctele de întâlnire?

Considerând punctele de întâlnire o mulțime de elemente, vom enunța, în continuare, criteriile de clasificare considerate definitorii pentru compararea acestora și vom compara obiectele sub aspectul asemănărilor și deosebirilor pe baza criteriilor alese pentru a le putea distribui în submulțimi exclusive, în funcție de criteriul ales.

Criteriile de clasificare sunt constituite de acele caracteristici care ne ajută să recunoaștem mai ușor un nod sau un reper, deci, factorii de favorabilitate care ne fac să reținem un element spațial în detrimentul altuia.

- După criteriul ierarhic – multe dintre componentele spațiale au proprietatea de a fi deja consacrate drept cunoscute la scară largă. Astfel acestea pot fi scalate la o scară mai mare a ariei de interes, recurgând ulterior la repere auxiliare, de magnitudine mai mică.
- După vizibilitate (include dimensiunea, aspectul, forma, capacitatea de a fi observat de la distanță, adică are o deschidere mare etc., factorul de favorabilitate fiind reprezentat de trăsăturile care fac diferența între elementul respectiv și celelalte elemente care aparțin aceleiași clase).
- După densitate (unicitate) (cantitatea de puncte de întâlnire/suprafață): odată cu trecerea timpului, cu creșterea numărului populației și cu dezvoltarea urbană, numărul de elemente spațiale de un anumit tip a crescut. Drept urmare, un indiciu de spațiu care putea fi considerat punct de reper acum 200 de ani, poate fi retrogradat în perioada contemporană, deoarece își pierde proprietatea de a fi unic, odată cu apariția altor elemente încadrate în aceeași categorie. Pentru o înțelegere mai bună, vom folosi schema de mai jos. Din mulțimea de mai jos, reprezentată de

elementele , dorim să alegem punctul de întâlnire pe care să îl încadrăm în categoria reprezentată de pătratul albastru din stânga. Urmărind regula enunțată mai sus, și anume, că unicitatea unui element spațial îi conferă prioritate

în a fi ales drept punct de întâlnire, elementul care apare cel mai rar, adică va fi situat în pătratul din stânga.

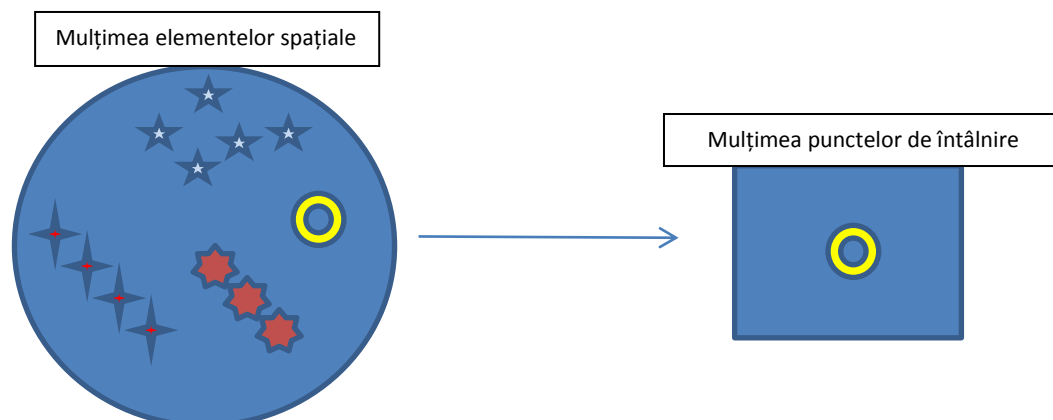

Fig. 4 - Criteriul unicității

Astfel, putem spune că funcția care definește probabilitatea ca un astfel de obiect să fie ales punct de întâlnire este invers proporțională cu numărul de variabile de același gen (din aceeași clasă).

- După utilitate – acest criteriu constituie un argument suplimentar în alegerea unui punct de întâlnire, întrucât atât edificiile de care depind nevoile uzuale, cât și locurile în care ne place să ne petrecem timpul sunt reținute mai ușor, decât cele de care nu ne leagă o nevoie sau o emoție.
- După amplasare/frecvența circulației (locurile apropiate ne sunt mai familiare decât cele depărtate; locurile pe lângă care trecem des sunt mai familiare decât cele pe lângă care trecem rar)
- După continuitate – elementele spațiale care rezistă în timp au proprietatea de a fi mai ușor de remarcat, datorită referințelor pe care le primim despre ele de la alte persoane (ex: referințe precum fostul APACA) și datorită valorii istorico-culturale căpătată. De asemenea, elementele care sunt foarte recente sunt ușor de remarcat, datorită mass media.

Clasificare:

- Din punct de vedere ierarhic
  - Puncte de întâlnire de bază;
  - Puncte de întâlnire auxiliare (atunci când punctele de întâlnire de bază au o întindere spațială prea mare; ex: Piața Unirii – punct de întâlnire de bază, ieșirea de la metrou înspre Hotel Horoscop – punct de întâlnire auxiliar);

*O altă explicație a clasificării ierarhice poate fi catalogarea punctelor de reper drept *globale*, restrâng aria de interes suficient încât să putem observa punctele de reper *locale*, care sunt mult mai exacte.

- Din punct de vedere al vizibilității
  - Puncte de întâlnire care se observă de la o distanță mai mare de 500m
  - Puncte de întâlnire care se observă de la o distanță între 500m și 100m
  - Puncte de întâlnire care se observă de la o distanță mai mică de 100m
- Din punct de vedere al densității
  - Puncte de întâlnire unice
  - Puncte de întâlnire redundante
- **Din punct de vedere al utilității**
  - Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere al circulației
    - Intersecții, ronduri, squaruri
    - Piețe
    - Poduri
    - Pasaje
    - Noduri de transport (Stații de metrou, autobuz, tramvai, troleibuz, trăsură, gări, autogări, aeroporturi)
  - Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere vizual
    - Monumente
      - Statui
      - Fântâni
      - Ceasuri
      - Alte monumente
  - Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere recreațional
    - Parcuri și grădini publice
    - Localuri (restaurante, baruri, cofetării, terase, casinouri)
    - Edificii culturale
      - Teatre
      - Muzee
      - Cinematografe
    - Stadioane
  - Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere comunitar
    - Biserici

- Edificii edilitare
  - Edificii educaționale
  - Edificii de cazare
  - Edificii comerciale (Bănci, farmacii, benzinării, magazine, bancomate)
- Din punct de vedere al frecvenței circulației
    - Puncte de întâlnire izolate
    - Puncte de întâlnire amplasate în zone cu trafic intens
  - Din punct de vedere al continuității
    - Cu vechime mai mare de 300 de ani
    - Cu vechime cuprinsă între 100 și 300 de ani
    - Cu vechime cuprinsă între 100 și 10 ani de ani
    - Cu vechime mai mică de 10 ani

V. *Studiu de caz. Puncte de întâlnire în București.*

„Orice pământ natal alcătuiește o geografie sacră. Pentru cei care l-au părăsit, orașul copilăriei și al adolescenței devine mereu un oraș mitic. Pentru mine, Bucureștiul este centrul unei mitologii inepuizabile. Datorită acestei mitologii am reușit să-i cunosc adevărata istorie. Poate și pe a mea.” (Eliade)

1. Limite. Regiune.

- *Orânduirea Bucureștiului de la 1866*

Odată cu consacrarea Bucureștiului drept capitală a Principatelor Române Unite, orașul devine tot mai dichisit și mai împlinit. Are loc îndreptarea și așternerea ulițelor, cu surrogate de trotuare și scurgeri, stăvilirea întinderii neregulate a orașului înlăuntrul șoselelor mărginașe (azi știute ca Bonaparte, Ștefan cel Mare, Mihai Bravu, Vitanului, Piscului, Pandurilor, Belvedere și Basarabilor) la capetele cărora existau străji ce verificau carele ce voiau să intre și să iasă, deci Bucureștiul ocupa cam o treime din dimensiunea pe care o are azi. Vechile mahalale au început să se fărâmițeze în mahalale mai mici cu nume precum: Apostolul, Fântâna Boului, Caimata, Hagiul, Livedea-Gospod, Podul-de-Pământ, Pantelimonul, Staicu, Popa Cosma, Popa Ivașcu, Antim-Bărbătescu, Sfinții Apostoli-Arhimandritul, Dobroteasa-Văcărești, Troița-Dudești, Schitul Maicilor-Arsenal, Sf. Mina-Negustori, Popa Soare, Lucaci, Icoanei-Biserica Icoanei „făcătoare de minuni”, Mavrogheni - „La Cișmea”, Radu-Vodă (în spatele vechii mănăstiri și al bisericii lui Bucur Ciobanul), Popa Chițu (Silvestru și Armenească), mahalalele Abagiilor de lângă Cavafii din Piața Mare, Blănarii în „Sfinți” și în spatele Bisericii Sf. Gheorghe-Nou; Boiangiii și Găitănarii sub Bărăție, Birjarii spre bariera Moșilor, unde aveau grajdurile cărașii ce țineau trăsuri pe piață pentru oraș; a Căldărarilor, ce-și aveau prăvăliile pe capătul dinspre Piață al Căii Moșilor; a Covacilor, sau a negustorilor de talpă și de toval, vecină cu aceea a Gabrovenilor, negusori de aceeași teapă, pripășiți din Gabrova bulgărească; a Șelarilor și a Șepcarilor; a Făinarilor și a Franzelarilor, din preama morilor de la marginea Podului Târgului-de-Afară și până spre Popa Rusu; a Făurarilor, din coasta Bisericii Olteni; a Orzarilor, negustori de nutrețuri din bariera Vergului; a Potcovarilor, din spatele Colței, rămași acolo de pe vremea hanurilor din alte vremi; a Tabacilor sau Tăbăcarilor, dinspre Abator și a Zlătarilor sau a argintarilor ce-și aveau prăvăliile în hanul cu același nume, de pe Podul Mogoșoaiei, Mahalaua lui „Bate-pește” – un cârciumar de la capătul de sus al Căii Șerban-Vodă, în răspântia de sub cazanele Uzinei de Gaz, Mahalaua lui „Falcă prăjită” (în Oțetari), Mahalaua lui Stan Țăranul (Calea Grivița cu

Buzești), Pitar-Moș și Manea-Brutaru (ctitorii bisericilor locului), Tîrchileștilor (Dichiu), Jarcaleților (Spirea-Veche), Cișmeaua Roșie (în fața Bisericii Albe, la colțul Străzii Fântânii), Salcia Trăsnită (puțul cu cumpănă din răspântia Buzeștilor), Crucea de Piatră din Dudești, Puțul-de-Piatră de lângă Biserica Sf. Vasile, Puțul-cu-Apă-Rece, de sub dealul de la Izvor, Sfinților, de la biserica cu același nume din Calea Moșilor, Scaunelor, la Zece Mese (Calea Moșilor).

- *Bucureștiul la 1871, împărțire constatată de maiorul D.Papazoglu (vezi Călăuza sau Conducătorul Bucureștiului, tipărită în 1871 la tipografia C. Petrescu și I.G.Costescu din Calea Mogoșoaiei nr. 7, de maiorul D. Papazoglu)*

- Orașul era împărțit în 5 despărțiri numite culori
  - Culoarea galbenă – nobilitatea orașului
  - Culoarea verde – mijloc
  - Culoarea neagră – mijloc
  - Culoarea albastră – mijloc
  - Culoarea roșie – centrul capitalei, magazinele comercianților

Bucureștiul avea 92 de mahalale, cuprinzând 658 de străzi. Zona aleasă cuprinde culoarea de roșu și, în plus, punctele apropiate de axa Căii Mogoșoaiei.

Culoarea de Roșu: străzile Vămii (azi Wilson), Colței (până în Batiște), Scaunelor (azi Nicolae Filipescu), Polonă (azi Gogu Cantacuzino), Teilor, Bolintineanu, Sfinților, Calea Moșilor, Sfânta Vineri, Calea Văcăreștilor, Negru-Vodă (la Morgă), Bibescu-Vodă, Artei, Apolodor, cheiul Gârlei până la Podul de la Mihai-Vodă, Domnița Anastasia, Brezoianu, Renașterii și Știrbei-Vodă, până la Palatul Domnesc. Cuprindea străzile: Sărindarului, Teatrului (Matei Millo), Zorilor, Sf. Ionică, Câmpineanu, Regală (Aristide Birand), Biserica Enei, Strada Nouă (Edgar Quinet), Pensionatului (Vasile Borescu), porțiunile „Elisabeta” și „Academiei” ale unicului bulevard ce tăia în două această culoare, apoi Strada Academiei (Raymond Poincaré), Calea Victoriei, străzile Belvedere, Doamnei, Vestei (Bursei), Smârdan, Sf. Niculae-Șelari, Lipsani, Basarabilor, Blănarilor, Băcanilor, Pătrașcu-Vodă, Sf. Gheorghe-Nou, Mihai-Vodă, Râureanu, Ilfov, Carol I, Brâncoveanu, Sf. Dumitru, Șelarilor, Soarelui, Covacilor, Gabrovenilor, Șepcarilor, Pânzarilor, Bărăției, Deceval, Halelor, Patriei, Lazăr, Sf. Ion-Nou, Sticlarilor, Mămularilor, Bazaca, Israelită, Spaniolă, Negru-Vodă, Jignița.

Cele 7 căi care porneau din miezul orașului și îl legau cu drumurile naționale principale ale fostei Muntenii: Podul Mogoșoaiei, Podul Târgului-de-Afară, Calea Dudeștilor,

Calea Sârbilor (Calea Văcăreștilor), Podul Beilicului, Podul Calicilor, Podul-de-Pământ; la capătul lor au fost așezate primele bariere. (George Costescu, Bucureștii vechiului regat)

Arealul de interes selectat pentru studiul de față este reprezentat de Calea Victoriei, centrul vechi și împrejurimile, fiind delimitat de Capul Podului (Piața Victoriei din 1878) și Mitropolia Bucureștiului (Catedrala Patriarhială), urmărind linia Căii Mogoșoaiei (Calea Victoriei), acoperind aria determinată de străzile: Strada Budeștilor, Str. Berdi, Str. Popa Tatu, Str. Schitu Măgureanu, C. Belvedere, Strada Isvoru, râul Dâmbovița, Piațeta Libertății, Strada Principatele Unite, Calea Șerban-Vodă, Strada Negru, Strada Sfântul Ion Nou, Calea Moșilor, Strada Pescari, Strada Polonă, Strada Scaunelor, Poșta Veche, Strada Primăverii, Strada Romană, Șoseaua Bonaparte.

2. Perioada 4 – Bucureștiul lui Carol I (1866 – 1916)

A. Conturarea perioadei (interese, elemente spațiale, fluxuri)

În timpul domnitorului Carol (1866 – 1916), Bucureștiul capătă o nouă valoare. Deși bucureștenii încă aveau o vastă moștenire orientală, aceasta intră în plan secundar, în detrimentul educației occidentale introdusă de Carol I. Au început să se înfăptuiască numeroase lucrări edilitare pentru asigurarea salubrității, s-au luat măsuri împotriva întinderii neregulate a orașului, a fost desemnată pază pentru a monitoriza intrările și ieșirile din capitală. Modernizarea se înfăptuia însă destul de greu, din pricina fondurilor monetare insuficiente. Frumusețea Bucureștiului consta, în principal, în multitudinea de spații verzi și în bunăstarea locuitorilor săi. Viața bucureșteană era marcată de recepții, baluri, primiri, parade, Te-Deum-uri, vizite oficiale, inaugurări, înființări de așezăminte de binefacere, crearea de fundații culturale și alte instituții cu corespondent în Occident: cercul francez, Jockey Clubul Român, Filarmonica, Academia. Viața de petrecere și mediul de afaceri înfloreau văzând cu ochii. Boierii se plimbau călare sau în trăsură.

La acea vreme existau 2-3 cluburi și un număr de case de joc clandestine. Această perioadă se remarcă drept epoca jocului de cărți, a băuturii, a femeilor cu viața ușoară și a fraudelor la scară largă. Deși genul de distracție din mahala era foarte diferit față de divertismentul din centru, importanța activităților de acest gen în viața orășenilor crește vizibil. Perioada este reprezentativă pentru balurile particulare ale înalte societăți, acestea având loc în saloane precum **Salonul prințesei Grigore Șuțu** din Strada Colțea și **Salonul Doamnei Oteteleșanu** din Calea Victoriei (astăzi Terasa Oteteleșanu).

Embleme ale perioadei (evenimente): steagurile capturate la Plevna în 1877, trecerea prizonierilor turci, ridicarea arcului de triumf pentru parada trupelor victorioase, botezarea unor străzi cu numele localităților unde s-au dat bătălii: Grivița (fosta stradă Târgoviștei), Smârdan (fostă str. Germană), Plevna (fostă str. Podul de Pământ), Călărași, Rahova (fosta str. Craiova). Au loc vizite din partea capetelor încoronate: țarul Alexandru al II-lea, împăratul Franz Joseph al Austro-Ungariei, principele Milan al Serbiei, principele de Monaco.

Plimbările cu birja – pe traseul **Capul Podului** (Piața Victoriei), **primul rond** (aflat lângă fosta Monetărie a Statului), al doilea rond, unde se află astăzi Arcul de Triumf – era o chestiune foarte importantă, toată lumea bună dorind să fie remarcată și având staționări dese la Șosea. Pe acest traseu de la „Șosea” se găseau și unele localuri dedicate celor ce participau la promenadă, precum „Flora” (lângă Rondul II), Bufetul (lângă Rondul I), Vila Roza (în fața Bufetului), Vila Regală (în spatele Bufetului). O altă preumblare uzuală a localnicilor se petrecea între Capșa și Palat, și în porțiunea de bulevard aflată între Calea Victoriei și Strada Colței și între Calea Victoriei și Grădina Cișmigiului. Aici se găseau „vaduri de odihnă” precum berăria și bodega lui Goerges Kosman.

Întrucât marginile și regiunile de studiu au fost delimitate anterior, vom continua cu identificarea axelor din arealul studiat. Axa principală, „starostele străzilor”, (Gheorghe Crutzescu, 1944) din arealul delimitat este Podul Mogoșoarei/Calea Mogoșoarei ce primește numele de Calea Victoriei în 1880, după ce trupele române au intrat triumfătoare pe această arteră, în urma Războiului de Independență. „Această Cale a Mogoșoarei era un drum al vechii familii românești a serdarului Mogoș, care ședea în casele lui, foste în urmă ale lui Grigore Brâncoveanu.” (Papazoglu, 1891). Despre anul inaugurării străzii aflăm că „Aceasta s’a petrecut în anul 1692. Podul Mogoșoarei se deschisese și deschis a rămas și va rămâne cât or fi Bucureștii” (Gion, 1899). Calea Mogoșoarei era împărțită, oarecum, în două părți: partea dreaptă – partea dedicată comerțului și partea stângă – partea dedicată clădirilor publice.

Din punct de vedere edilitar, pentru Calea Mogoșoarei s-a dat primul pitac pentru luminare publică în anul 1814, cu felinare cu lumânări. Lămpile cu gaz au apărut încă din 1861, înaintea Parisului și a Berlinului, iar în 1881 se trece la luminatul electric. Începând cu anul 1871, Podul Mogoșoarei este înzestrat cu trotuare. Lucrările pentru conductele de apă încep în 1884 și durează 4 ani, sub conducerea lui B. Urelly Ziegler. Din 1832, a început organizarea poliției, iar prima pază de noapte eligibilă este pusă la cale în 1871.

Calea Mogoșoarei se intersecta cu următoarele străzi (pornind dinspre centrul orașului spre periferie):

- Pe stânga: Strada Sebastopolu, Strada Frumoasă, Strada Verde, Str. Sf. Voivodi, Calea Tîrgoviștei, Strada Banului, Str. Fântânii, Str. Calvină, Str. Palatului, Str. Teatrului, Bulevardul
- Pe dreapta: Șoseaua Bonaparte, Strada Clopotaru, Strada Puțu de Piatră, Strada Verde, Strada Romană, Strada Cosma, Str. Piața Amza, Str. Dreapta, Strada Umbrei, Strada Episcopiei, Strada Franklin, Str. Clementi, Str. Vămii, Bulevardul, Str. Domni, Str. Lipscani, Str. Stavropoleos, Str. Carol, Str. Brâncoveanu.

Centrul orașului era marcat de Grădina Episcopiei, Bulevard și Strada Academiei, aici concentrându-se în mare parte locuitorii dornici de ieșiri urbane.

Se remarcă „așa-zisul bulevard”, puțin mai larg decât celelalte străzi și însemnat de clădirea Universității (construită după planurile inginerului Alexandru Orăscu) și de statuile lui Mihai-Vodă Viteazul (inaugurată la 8 noiembrie 1878), a ardeleanului Gheorghe Lazăr și a târgovișteanului Ion Heliade Rădulescu, statui așezate mai târziu și care au constituit puncte de întâlnire, mărci ale Pieții Universității, continuând să aibă această funcție și în zilele noastre. Bulevardul a luat ființă în 1861, după construirea Palatului Universității, fiind primul bulevard trasat din București. (Alexandru Ofrim, 2011)

Alte axe: Strada Carol, Strada Regală (de la Strada Academiei până la Strada Colței), Strada Academiei, Strada Colței, Strada Lipscani (din anul 1930 a devenit zonă pietonală), Strada Romană – actuala Stradă Mihai Eminescu, Strada Vămii, Strada Schitu Măgureanu (începută în 1751), Strada Berzei – la intersecția Străzii Berzei cu Strada Știrbei Vodă – Biserica „Cuibul cu Barză”, Strada Amzei, Strada Gabroveni, Strada Șelari, Strada Șepcari, Strada Stavropoleos (unde se află astăzi Caru’ cu Bere), Strada Batiștei (una dintre cele mai moderne străzi existente în București, pe la 1869, după spusele lui Ulysse de Marsillac, francez stabilit la București), Strada Șerban-Vodă (Podul Beilicului, baie publică aproape de Curtea Veche, Podul Șerban-Vodă), Str. Covaci (Restaurantul lui Iordache Ionescu - „La o idee”).

Elemente spațiale

Industrializarea a continuat să se dezvolte, în această perioadă luând naștere instituții precum: Abatorul, Fabrica de bere „Grivița”, Societatea de Gaz și Electricitate, Uzina de gaz „Filaret”, fabrica de zahăr „Chitila”, prima fabrică de chibrituri, fabrica „Bragadiru”, fabrica

de uleiuri „Phoenix”, Uzinele Grozăvești (cu filtrele de apă de la Arcuda), fabrica de ciocolată „Zamfirescu”. Tot acum are loc o sistematizare riguroasă: străzile și bulevardele sunt aliniate; apar cartiere noi: Militari, Gramont, Suter, Bucureștii Noi, parcul Filipescu, cartierele de funcționari.

Sistemul de comunicații este și el modernizat, adecvat sporului de populație: în 1877 erau recenzați 200 000 locuitori, care locuiau în circa 25 000 case. Piatra de temelie a Gării de Nord se pune în 1868, se construiesc linia de cale ferată București-Giurgiu (pusă în funcțiune în 1869) și prima linie de tramvai electric – 1894 (tramvaiul cu cai funcționa din 1872). Un alt mijloc de transport popular era bicicleta, urmând ca automobilul să fie și el integrat în viața de zi cu zi a bucureștenilor. Automobilul nr. 0 a aparținut Principelui George Valentin Bibescu. Se regularizează cursul Dâmboviței și se ridică edificii ca la Paris – hotels particuliers. Modelul francez este supra-adoptat, bucureștenii fiind foarte francofili iar arhitecții francezi venind cu plăcere să ajute la construirea Micului Paris.

În rândul *construcțiilor publice* se remarcă: Monetăria, Banca Națională, Bursa, Monitorul Oficial, Ministerul Instrucțiunii Publice, Ateneul, Școala Centrală, Școala Kretzulescu, Fundațiile universitare, Palatul Justiției, Liceul Lazăr, Bufetul „Doina”, Observatorul astronomic, Ministerul Agriculturii și Domeniilor, Poșta, CEC, Curtea de Conturi (azi spitalul „C. Davilla”), Hipodromul Băneasa, Ministerul Lucrărilor Publice (astăzi primăria orașului), Institutul Geologic, Parlamentul.

Construcții ale oamenilor „de rând”: palatul lui Gheorghe Gr. Cantacuzino (Nababul), casa Dissescu, casa lui Manolache Costache Iepureanu, vila Minovici; se renovează casa Monteoru-Catargi, sediul de acum al Uniunii Scriitorilor, Casa Simu (dărâmată în 1964), casa Storck acestea două din urmă fiind transformate în muzeu.

Construcții bisericesti: Mitropolia (construită la 1654), comunitatea catolică ridică Palatul arhiepiscopiei, Biserica Mihai-Vodă, Biserica Antim, Biserica Sfântului Spiridon, Biserica Stavropoleos, Biserica Sărindari sau a Pomenirii, Metohul Episcopiei Râmnicului, catedrala Sf. Iosif, Capela Notre Dame (azi Facultatea de Instalații), Biserica Domniței Balașa (prima oară 1784, reclădită în 1831 de către banul Grigore Basarab Brâncoveanu, și din nou reclădită în 1838 de băneasa Safta Grigore Basarab Brâncoveanu, piatră fundamentală 1881), Biserica Sf. Vincent de Paul. Rușii, englezii, grecii ridică și ei biserici. Cea rusească aparține astăzi studenților români de la teologie. Cea anglicană a fost proiectată de un român. La 1900, evreii aveau 70 de lăcașuri de cult în capitală.

Clădirile istorice și de folos public: Palatul Regal, Palatul lui Vodă-Șuțu, „Palatul cel Mic” al Brâncoveanului, Palatul banului Dumitrache Ghica, Palatul Știrbei, clădirea ocupată apoi de Ministerul Finanțelor, „Palatul de agrement” al lui Nicolae-Vodă Mavrogheni, Palatul lui Grigore-Vodă Ghica, Palatul din chiliile Mănăstirii Cotrocenilor, Palatul Adunării Deputaților de pe Dealul Mitropoliei, Palatul Sturdza cam pe unde e azi Palatul Victoria, care a fost sediul Ministerului de Externe unde s-a semnat pacea de la București, în 1913, după războaiele balcanice.

Spații destinate timpului liber, recreației și agrementului:

Grădini: Grădina Stavri (Strada Academiei), Grădina Bordeiului – lipită de Herăstrăul vechi, pe șoseaua ce ulterior ducea la Grădina Fronescu; o suprafață de aproximativ 80 de pogoane, se afla în nordul orașului, de o parte și de alta a Bulevardului Aviatorilor de mai târziu, cam de la Monumentul Eroilor Aerului și până către lacurile Herăstrău și Floreasca. Pe locul acesteia s-au clădit cvartale de locuințe iar o parte a fost înglobată parcului Herăstrău. (nume de străzi care amintesc de p. Bordei: str. Grădina Bordei, Strada Armindeanului, strada Crângului, strada Heleșteului). Grădina Rașca – Strada Academiei, Grădina Gagel – ulterior Blanduzia, Grădina „la Constantin” – ulterior Epurescu, Grădina Alcazar sau Guenter, „în dosul Pasagiului român”, grădinile de afară: Herăstrăul vechi, Vila regală, Avedic, Sans Souci, pe partea dreaptă a Șoselei – Arcul de Triumf (ținută de Papa Gilet, antreprenorul restaurantului Frascatti, „cu prețuri pipărate”), Grădina Eldorado – în spatele parcului Episcopiei, Grădina Orfeu – Kosman de pe strada Știrbei – Vodă, Grădina Kogălniceanu

Sporturi: sala de scrimă de la Jockey Club (inaugurată de Gheorghe Bibescu).

Locurile de luat masa în oraș reprezentau un alt mijloc de petrecere a timpului liber pentru cetățenii capitalei, restaurantele fiind copii fidele ale celor din Paris și Viena.

Restaurante și hoteluri: Restaurantul Hugues (cel mai bun din București, ulterior Cofetăria Riegler), pentru înalta societate – Capșa și Șoseaua Kisellef, Restaurante „a la carte”: Grand Hôtel du Boulevard, Broft, Labes (Str. Smârdan), Rașca (Str. Academiei 23) – patron Ignatz Hrtska, Stavri (Str. Academiei 27), restaurante a la carte et a prix-fixe, vin compris: Guichard (Știrbei Vodă 12), Casino Francais (Str. Sf. Ionică, în spatele Teatrului Național), Union Suisse (Str. Știrbei Vodă, vis-a-vis de Guichard), - acest segment de Știrbei Vodă – va deveni strada Câmpineanu -, Frascatti (Calea Victoriei, în fața Teatrului), Oteteleşanu (tot pe Calea Victoriei) – (Bucarest Manuel du voyageur, par, A.L., București, 1879), Cofetăria Nestor (loc viran în Calea Victoriei), cafeneaua regală (sub hotel Rega, în

colțul str. Regale cu str. Academiei) – o cafenea mare, ce cuprindea tot parterul, Cofetăria Rădulescu – în fața Grădinii Episcopiei, Calea Victoriei, nr. 53, lângă Hotel Manu, Hotel Metropol – Calea Victoriei, nr.66;

Birturi românești: la Iordache, la Constantin, la Enache (strada Academiei), Birtul Mielul Alb, ținut de madam Mari Popovici, lângă Biserica Albă, birturile birtașilor menționați de un ghid din 1882: Antonovici Avedic, Stavri, Constantinovici, E. Gilet, Ioan Constantin (Str. Doamnei 5), Ionescu N. Iordache (Str. Covaci 7) (Th. Bauer, Călăuza Bucureștilor 1882), birtul și grădina de vară Sfânt-Ion 1897 – amintit și de Caragiale în „balada haiducească”, Strada Lipscani, lângă Banca Agricolă - tipografia P. Cucu în care una dintre camere adăpostea birtul pentru studenți ținut de către macedoneanul Costache Belimace, la nr. 3, pe lângă Calea Victoriei, birtul Mariei Schencovici – „La ochiul lui Dumnezeu”, Băcănia lui Păun Popescu - Calea Victoriei nr. 17.

Birturi de mâna a doua: Leul și Cârnatul, Zdrafcu, Purcel.

Cultură: Sala Dacia – teatru secundar, alte „teatre de vară” conform Ioan Massoff: Sala Ziegler – Calea Griviței, Pațac – Piața de flori, Stadt – Pest, Bufetul Doina – Patiseria Doina, Sala vechiului - Teatrul Lyric, Sala Societății Carpați, Sala Societății Unirea pentru studențime.

În ceea ce privește cultura, în 1896 au loc primele proiecții de film Lumière, iar în 1897 are loc deschiderea cinematografului Oeser unde rulează filmul războiului de independență. La Muzeul Antipa se montează prima dioramă din lume, cu reconstituirea mediului natural al unor viețuitoare. Cabinetul numismatic al Academiei devine accesibil publicului. În 1870, Nicolae Grigorescu obține medalia de aur la salonul de pictură și începe să expună în vitrina lui Gebauer – negustorul de știme și cărți de preș de unde se aprovizionează și Eminescu. În 1895 – Leon Alcalay lansează colecția „Biblioteca pentru Toți”, distrusă în timp. Apar primele chioșcuri de ziare, cu publicații din toată Europa, se deschide biroul agenției internaționale de informații HAVAS. Se instalează primul telefon particular, la magazinul „Socec”.

În domeniul sănătății se inaugurează Institutul de Medicină Legală dr Mina Minovici, fiind o premieră mondială, însă nu a rămas, fiind dăruită prostește în 1985, la comanda lui Nicolae Ceaușescu. Sunt înființate Facultatea de Medicină și Spitalul TBC „Filaret”, Leagănul Sf. Ecaterina – ctitorie cantacuzinească păstrată până azi – afiliat la Organizația Internațională

de la Geneva pentru protecția copilului (unde a funcționat prima catedră de puericultură din Europa).

Sectorul comercial: Magazinul de covoare Lipscani (Haas).

Statuile ridicate în această perioadă întruchipează pe: Mihai Cantacuzino, Mihai Viteazul, Eliade Rădulescu, Gheorghe Lazăr, Spiru Haret, Alexandru Lahovari, Gogu Cantacuzino, C.A. Rosetti, I.C. Brătianu, Lascăr Catargiu, St. Goleștilor, Ion Heliade Rădulescu.

B. Puncte de întâlnire:

În continuare, vom enumera punctele de întâlnire din perioada Bucureștiul lui Carol, clasificate după criteriul utilității:

- Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere al circulației
  - Intersecții, ronduri, squaruri: Calea Victoriei cu Str. General Berthelot, Calea Victoriei cu Bd. Universității, Calea Victoriei cu Calea Griviței, Calea Victoriei cu Str. Carol, Calea Victoriei cu Str. Lipscani, Calea Victoriei cu Str. Stavropoleos, Calea Victoriei cu Strada Banului, Calea Victoriei cu Strada Episcopiei, Calea Victoriei cu Strada Teatrului, Calea Victoriei cu Strada Știrbei-Vodă, Calea Victoriei cu Șoseaua Bonaparte;
  - Piețe
    - Piața Teatrului Național, Piața Academiei, Piața 24 genarie, Piața de Flori, Piața Amsa, Piața Constantin-Vodă, Piața Roma;

Fig. 5 - Piața Teatrului, Teatrul Național, Parcul Oteteleşanu, perioada antebelică
(sursa: www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSiIstorie)

- Poduri
  - Podul Mihai-Vodă (unde Strada Mihai-Vodă cobora înspre zona Izvor de astăzi, fiind situat pe Strada Poliției), Podul Rahova (în apropierea Hanului Verde, Străzii Șelari și Străzii Carol I), Podul Bazaca (în apropierea Hanului lui Manuc, pe strada Bazaca ce ducea la Piața Sf. Anton);
- Pasaje
  - Pasajul Român, inaugurat în 1859, peste drum de Terasa Oteteleșanu, unde astăzi se află Magazinul Muzica, între arterele Calea Victoriei și Strada Ion Câmpineanu de astăzi, demolat în 1930 (1958?) cu Imperial, strada Câmpineanu, la colțul Pasajului Român și Birtul lui Ghunter, la celălalt colț al Pasajului Român, Pasagiul Vilacrosse (1890), Pasagiul Macca (1890);
  - Noduri de transport (Stații de metrou, autobuz, tramvai, troleibuz, trăsură; gări): Piața Teatrului Național, Sf. Gheorghe, Capul Podului;

Fig. 6 - Piața Teatrului Național, stație de birje, 1890,
(sursă: www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSiIstorie)

- Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere vizual
  - Monumente
    - Statui: Statuile din fața Universității (Statuia lui Mihai Viteazul – 1874 – primul monument de această factură din capitală, Statuia lui Gheorghe Lazăr - 1886 și, ulterior, Statuia lui Ion Heliade Rădulescu – 1880), Lupa Capitolina,

Statuia spătarului Mihail Cantacuzino (amplasată în curtea Spitalului Colțea din 1869);

Fig. 7 - La statui, 1877, (sursă: Colectia de Stampe, Biblioteca Academiei Romane)

- Fântâni: Fântâna din fața Bisericii Sărindar (1779), Fântâna din fața Bisericii Izvorul Tămăduirei (1786), Cișmeaua Roșie (înainte de 1800, situată pe Calea Victoriei intersecție cu strada Berthelot, zisă mult timp Strada Fântânei), Puțul cu zale (marca bariera de nord a orașului până la începutul secolului XIX – aproape de Biserica Kretzulescu);
- Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere recreațional
  - Parcuri și grădini publice: Grădina Cișmigiu (lacul, cișmeaua, izvorul dinspre Strada Știrbei Vodă), Grădina Botanică din 1860 – Grădina Dimitrie Brândză;
  - Localuri (restaurante, baruri, cofetării, terase, casinouri): Casa Capșa (la intersecție cu strada Edgar Quinet. Inițial cofetărie (1868), 1886 – hotel și restaurant, 1891 – cafenea), Terasa Oteteleşanu (ulterior, Palatul Telefoanelor), Casino de Paris (lângă Hotel Union, pe strada Regală), Grădina Orfeu, Athenée Palace, Casa Mănescu (închiriată Jockey-Clubului), Grădina Rașca (capătul Străzii Edgar Quinet, în spatele Universității, până în 1897), Berăria Grădina Carpați (unde este acum Librăria Eminescu, la Intersecția Străzii Academiei cu Bd Regina Elisabeta) – până în 1936 – blocul Librăriei Cartea Românească, distrus de bombardamentele din 1944.
  - Instituții culturale (teatre, muzee, cinematografe, săli de spectacol)

- Teatre: Teatrul de la Cișmeaua Roșie (din intersecția Căii Mogoșoarei cu strada Berthelot), Teatrul Național (pe locul vechiului han Filaret, început în 1847, inaugurat în 1852), Sala Bossel (astăzi blocul cu magazinul Romarta), Cinematograful Lumière;
- Muzee: Muzeul Grigore Antipa (1908)
- Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere comunitar
  - Biserici: Turnul Colței, Mitropolia (Patriarhia de astăzi), Biserica Albă (1727), Biserica Kretzulescu (1720, 1722), Curtea Veche, Stavropoleos (1724), Sf. Gheorghe Nou, Biserica Sărindar (fosta Biserică a Coconilor) – ulterior Cercul Militar

Fig. 9 - Biserica Sărindar, 1895,
(sursă: www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSilstorie)

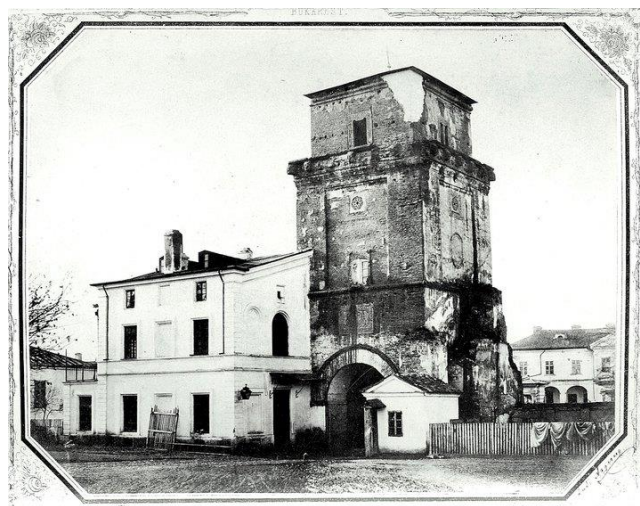

Fig. 8 - Turnul Colței, cea mai veche fotografie a turnului, 1856
(sursă: www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSilstorie)

- Edificii edilitare: Palatul Romanit (1813, aflat la intersecția cu Calea Griviței – folosit drept Ministerul de Finanțe, astăzi Muzeul Colecțiilor de Artă, Podul Mogoșoarei cu Podul Târgoviștei), Palatul Cantacuzino (1898 – 1900, astăzi Muzeul Național George Enescu, între Strada Frumoasă și Strada Verde), Curtea Domnească (1834 – 1842, în timpul Domniei lui Ghica, devine Palatul Regal; 1848 – sediul guvernului provizoriu; incendiu 1926, refăcut 1930; anterior Casa lui Dinicu Golescu, pe locul mărginit astăzi de Șelari, Lipscani, Bărăției, Calea Moșilor și strada Halelor), Palatul Sturdza (1902, astăzi Palatul Victoria ce adăpostește Ministerul de

Externe al României), Palatul Regal, Palatul Casei de Depuneri și Consemnațiuni (1897, pe locul fostei mănăstiri, Sfântul Ioan cel Mare), Palatul Poștelor (1900 – azi Muzeul Național de Istorie, construit pe locul fostului han Constantin Vodă; 1857 – Walhalla – Café Concert, Circul Soulié; 1894 – încep lucrările pentru Palatul Poștelor), Palatul Fundației Culturale Carol I (astăzi Biblioteca Centrală Universitară), Palatul Șuțu (Muzeul de Istorie a Bucureștilor), Palatul Știrbey;

- Edificii educaționale: Universitatea;

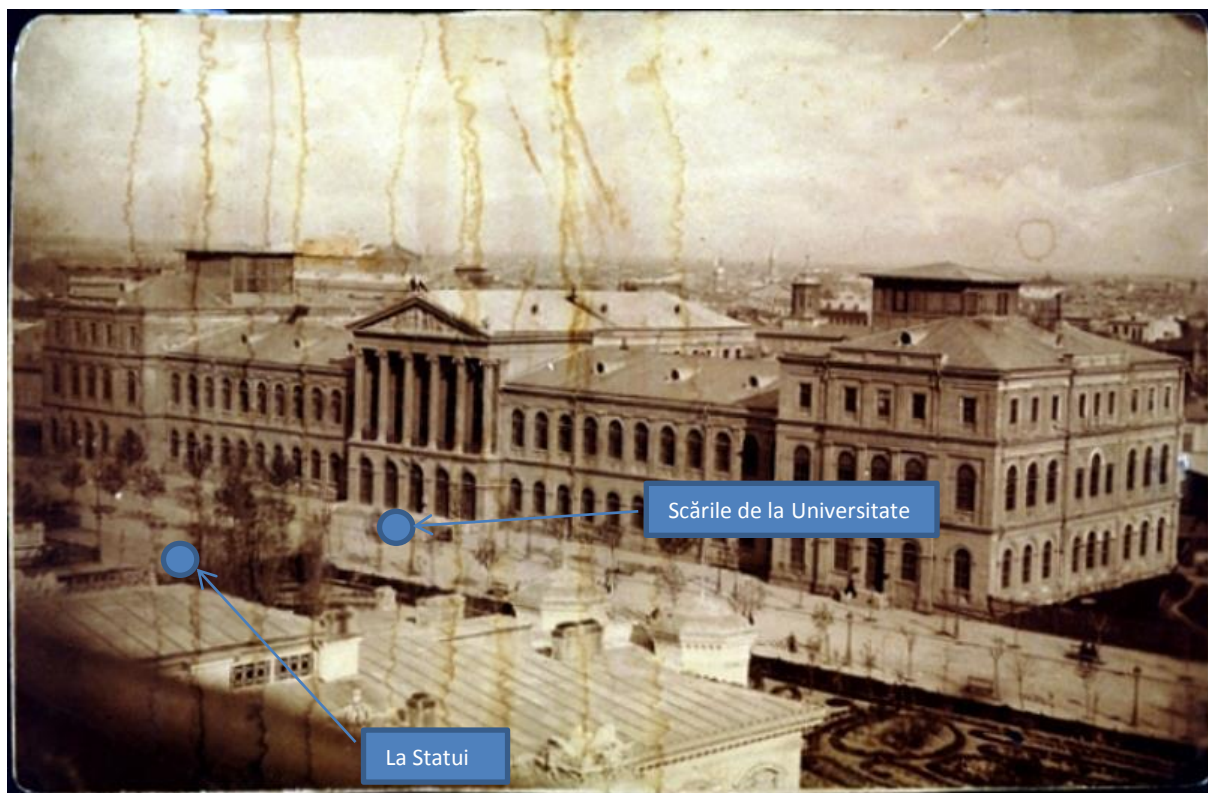

Fig. 10 - Universitatea văzută din Turnul Colței, 1872, Duschek Franz, (sursă: www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSiIstorie/)

- Hoteluri: Hotel și magazin Luvru (ulterior Hotel Capitol, peste drum de Capșa – Clădirea Societății Generale, la Colțul Sărindarului cu Calea Victoriei), Hotel de France (1882 – demolat după 1977, apoi squar, astăzi clădire de afaceri - Grand Hotel Lafayette), Grand Hotel (Hotel Broft pe locul de azi al Hotelului Continental, construit la 1900), Hotel Oteteleşanu (ulterior Hotel Frascati), Hotel Lazăr (Piața Teatrului), Hotel Hugues (în fața Teatrului), Hotel Orient (în fața Episcopiei, ulterior Hotel Splendid), Hotel Boulevard (1873);

- Edificii comerciale (Bănci, farmacii, benzinării, magazine): Banca Națională a României (în fostul han Șerban-Vodă), Libăria Socec – ulterior Galeries Lafayette str. Lipscanii Noi, azi în prelungirea Splaiului Independenței, Lipscani (zona comercială, tarabe în 4 hanuri: Hanul Filipescu – între Lipscani și pasagiul Vilacrosse – Central, Hanul Sf. Gheorghe, Hanul Câmpinencei – între ambele pasagii, Hanul lui Manuc).

Dintre acestea, vom reprezenta cele mai importante 20 de puncte de întâlnire din perioada Bucureștiul lui Carol, având ca bază un material cartografic de la 1871, întocmit de D. Papassoglu.

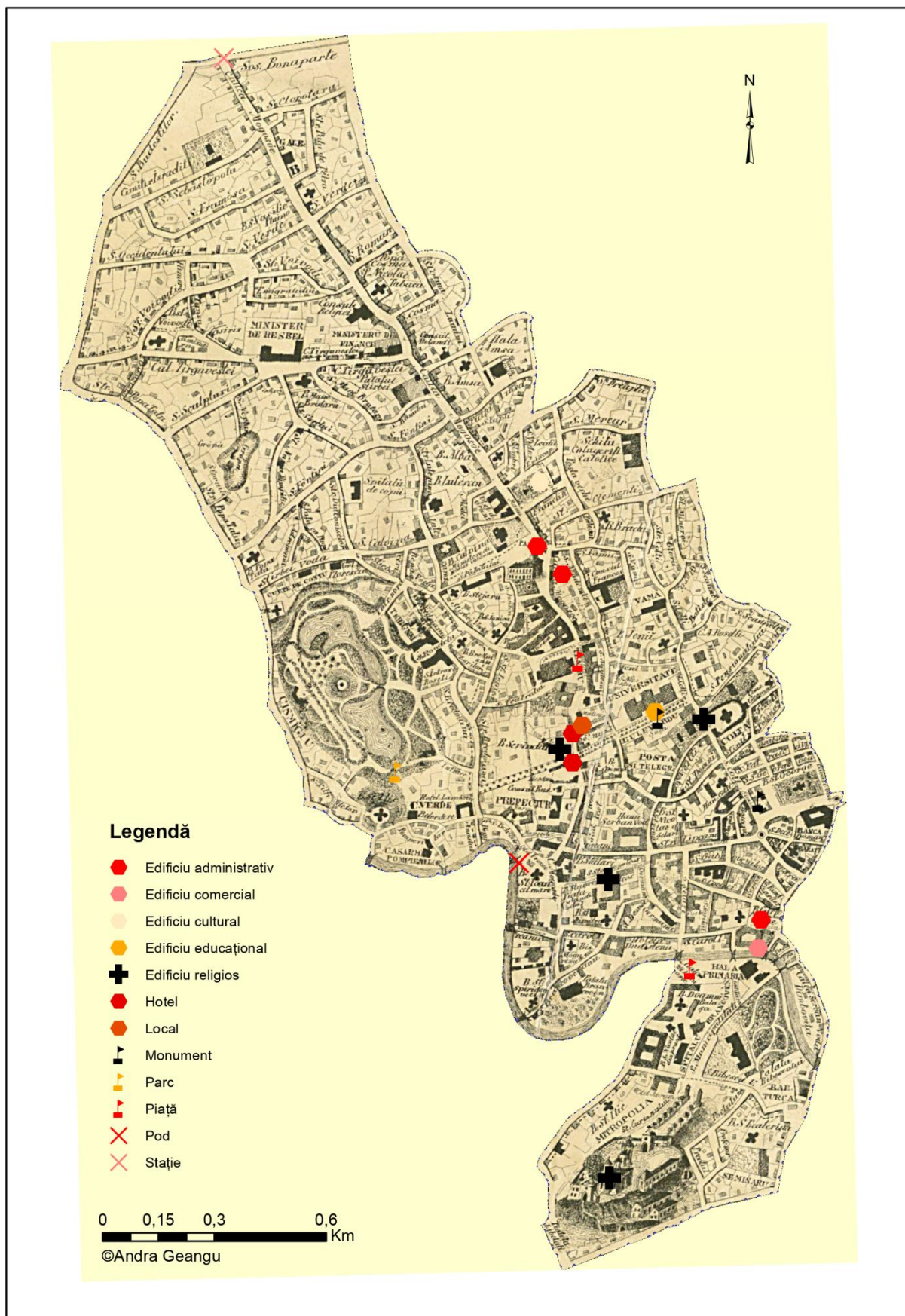

Fig. 11 - Harta punctelor de întâlnire din Bucureștiul lui Carol

3. *Perioada 5 – Bucureștiul lui Eliade – Perioada interbelică (1916 – 1944)*

A. *Conturarea perioade (interese, elemente spațiale, fluxuri)*

După 2 ani de neutralitate, în august 1916, România a intrat în război de partea Antantei. Avea să apună o epocă strălucitoare cu rochii pompoase, baluri, băți cu flori de șosea, concerte ale lui George Enescu la Ateneu. Apoi a venit dezastrul de la Turtucaia. Tezaurul a fost capturat de Rusia și nu s-a întors nici până azi. În 1957, ni s-au restituit Cloșca cu pui și câteva documente. Firmele nemțești și bulgărești au acaparat piața în locul celor românești. Autoritățile românești erau reprezentate de colaboraționiști.

Nemții, bulgarii și turcii au invadat Bucureștiul, Calea Victoriei. A urmat o perioadă de un tragism evident, în care colindele au fost interzise, copacii din Cișmigiu au fost tăiați pentru foc, iar clopotele bisericilor au fost topite.

Această epocă a fost marcată și de către bombardamente din Zeppelinuri, urmate la rândul lor, de numeroase nenorociri: lume închisă la Cercul Militar care a fost transformat în închisoare, rechiziționarea spitalelor pentru răniții lor, surori voluntare molestate, documentate ale Academiei vândute în piață ca hârtie pentru pungi, devastarea casei lui Take Ionescu (proantantist notoriu). Bulgarii benchetuiău la Capșa și au furat moaștele Sf. Dumitru Basarabov de la Mitropolie – dar nemții le-au adus la loc. Pe turci i-au lăsat însă să ducă la Istanbul moara lui Assan și tunurile capturate la Plevna care străjuiau statuia lui Mihai Viteazul. Pentru ținuta morală din vremea războiului, capitala României a primit Crucea de război franceză.

Alte schimbări semnificative care însuflețesc Bucureștiul: se amenajează pădurile Snagov și Băneasa, se organizează expoziția industrială în parcul Carol (unde ia ființă și Muzeul Militar), se adoptă noul calendar, apare radioul (în 1930 – 48.500 abonați = 1/10 * populația totală).

La congresul din 1938, au luat naștere Arenele Romane și au existat 4000 de delegați din toată țara. Cultura se răspândește spre toate clasele sociale. În anul 1940, România pierde Basarabia, Bucovina de Nord, Transilvania de Nord și Cadrilaterul.

Orașul cunoaște pe plan mondial o devalorizare, deoarece locuințele sunt naționalizate, ceea ce înseamnă că proprietățile aparțin statului, deci, nimănui. Apar cartierele-dormitor, sordide, lăsate la voia întâmplării, atitudinea oamenilor față de ele devine nepăsătoare.

În 1938 firma Philips vine în București pentru a face primele demonstrații de televiziune. Viața era luxoasă, cafenelele pline, existau numeroase parade, inaugurări, serbări, federații, concursuri hipice, raliuri. Erau organizate, de asemenea, evenimente precum Săptămâna Cărții în Parcul Carol.

Bucureștiul a devenit un amestec de grandoare și decadență, arivism, străucire, oraș în care străinii se simțeau excelent. Se remarcă activitatea Fundațiilor regale, amenajarea generoasă a spațiului urban, jocuri balcanice, viață elitistă de club și etalarea averii celor peste 700 de milionari, contracte dubioase (afacerea Skoda), lingușirea nemăsurată a regelui, cadouri de tot felul (kilograme de aur, tablouri, mașini, bijuterii, volume omagiale – toată recuzita pentru nașterea unui dictator).

Dictatura regală, s-a născut în 1938 și a avut drept urmări cenzura, măsurile antisemite, munca obligatorie, starea de asediu, existența unui partid unic – Frontul Renașterii Naționale – concentrări, organizarea paramilitară a studenților, o Constituție care consfințea dictatura, votată oral. Extrema dreaptă devenea tot mai agresivă. A avut loc asasinarea primului ministru Armand Călinescu, iar ucigașii au fost pedepsiți ca în Evul Mediu.

După pierderile din vara anului 1940, regele a fost silit să abdice la 6 septembrie 1940. Următorul a fost regele Mihai, dar conducea generalul Antonescu. Războiul era în prag, existând multiple excese legionare, prigoana antisemită. Bucureștiul a avut de pierdut atât din cauze naturale, precum cutremurul de pe 9-10 nov 1940, precum și din cauze sociale, deoarece acum are loc apariția militarilor germani, raționalizarea alimentelor, militarizarea unor instituții, rebeliunea legionară, ianuarie 1941.

Viața era convulsivă. La 4 aprilie 1944 s-au făcut 48 de raiduri. În consecință, 10 000 de clădiri și 75 000 de oameni au rămas fără adăpost. Dintre clădirile foarte afectate se remarcă Gara de Nord, Atelierele CFR, și clădiri de pe Calea Victoriei. După 23 august 1944, armele s-au întors împotriva lor. Însă adversarii apucaseră să bombardeze Palatul Regal, Teatrul Național și încă 700 de clădiri.

Bucureștiul devine de la Bucureștiul din La Belle Epoque, tihnit, armonios un București haotic, grăbit, caracterizat de „rătăcirea fără țință, plimbarea fără plăcere”. După înfăptuirea unirii țării, națiunea a rămas fără o nouă rațiune de a fi, necesitând un nou ideal de atins. După Primul Război Mondial, s-a instaurat așa zisă „Epocă de ruptură” (Mircea Eliade), pierzându-se și armonia politică și paradisul.

Bucureștiul lui Eliade este reprezentat de „orașul însuflețit, centru al unei «geografii spirituale» sau «interioare», spațiu prin excelență al regăsirii de sine.

Pe la 1924, aflăm că Bucureștiul este proclamat drept un oraș modern, al marilor bulevarde, al cafenelelor, restaurantelor, al reclamelor, automobilelor elegante și cercurilor mondene. Eleganța și decadența Bucureștiului atinseseră culmi nemaipomenite, în plină epocă a jazzului și cocktailului, „când băntuia moda părului tuns à la garçonne și rochiile se purtau scurte până deasupra genunchiului.”

Imaginea Bucureștiului se schimbă enorm, trecând de la dimensiunea mi(s)tică, amprentată de La Belle Epoque, cu mahalale cu iz de sat la imaginea Bucureștiului cu linii geometrice, al vitezei care are ca simbol automobilul, tramvaiul, clădirile cubiste.

Sistematizarea a continuat în timpul primarului Al. Donescu („Primarul târnăcop”): sens unic pe Calea Victoriei, numirea străzilor justificată, un nou plan al Bucureștiului, desființarea comerțului ambulant (acțiune temporară). Începe să se discute problema canalului Dunăre – București, avansată de inginerul Leonida – idee care, ca și Catedrala Neamului – sunt idei care revin la aproximativ două decenii, fără rezultat.

Se întemeiază institute de cercetare precum Școala Politehnică, în anul 1925. Avangarda devine un curent de bază, Tristan Tzara, Ilarie Voronca, Luca Gherasim, Victor Brauner, fiind ai săi adepți. Se întemeiază Patriarhia, se țin congrese internaționale. Peste 18 000 de studenți și 144 de publicații. În 1920 ia naștere compania aviatică româno-franceză iar în 1929 rulează primul film sonor. În acea perioadă era o criză economică mondială.

În 1930 însă, prințul Carol revine. Carol al II-lea a avut meritul de a se înconjura de o elită de profesioniști inegalabilă, ceea ce e presupus reconfigurarea Bucureștiului. Planul director de sistematizare cuprindea: asanarea salbei de lacuri Băneasa, Herăstrău, Floreasca, Colentina, Fundeni, Cernica, Tei. Uzinele Comunale București au luat medalia de aur la Liège. Au apărut cartiere noi, care au și rămas. Au apărut parcurile: Domenii, Bonaparte, Jianu; cartierele Cotroceni, Panduri, Vatra Luminoasă, Filantropia, Elefterie, Mihai Bravu, Progresului, Apărătorii Patriei, Cetatea voluntărească, Giulești, Băneasa, Andronache.

În 1936, Bucureștiul avea 800 000 de locuitori, cele mai multe locuri de muncă fiind în industrie. Existau numeroase fabrici care să susțină acest fenomen: Malaxa, Vulcan, Lemaître, Voina, Metaloglobus, Fichet, Laromet, Wolf, Mociornița, Herdan, Gagel, Luther, Assan, Fabrica de timbre. Se creează o solidaritate specifică mahalalelor, un spirit civic puternic (pozitiv).

○ *Elemente spațiale*

Construcții: S-au ridicat Biserica Italiană, Liceul Spiru Haret, Muzeul Kalinderu. Tot acum apar Hotelul Athénée Palace, în Cartierul General German. Anii postbelici au reprezentat o nouă schimbare a stilului bucureștean, acesta devenind mai descătușat. Era a fost marcată de evenimente precum încoronarea perechii regale la statuia lui Mihai Viteazul, ridicarea monumentului eroului necunoscut în parcul Carol, care în 1958 a fost scos, iar în 1991 s-a revenit asupra deciziei nesăbuite. Alte evenimente reprezentative pentru această perioadă au fost acordarea votului universal, adoptarea Constituției din 1923 și reforma agrară. Protipendada face loc burgheziei, îmbogățitorilor de război, păturilor lucrative.

Clădiri semnificative din perioada interbelică: Institutul Cantacuzino, liceele Spiru Haret și Mihai Viteazul, Fundația Carol, Academia Comercială, Palatul ziarului „Universal”, Primăria de Verde, Crematoriul „Cenușa”, Seminarul Central, Așezământul Ionel Brătianu, Palatul Telefoanelor, Uzinele Malaxa.

Edificii reprezentative: Palatul ARO, Fundația Dalles, Spitalul Elias, Prefectura, Palatul CFR, Palatul CAM, Biblioteca Academiei, Facultatea de Drept, Școala de Război, Palatul Consiliului de Miniștri, Biserica Cașin, Ministerul de Interne, Halele Obor. Se construiește Arcul de Triumf și se amenajează Herăstrăul – cel mai mare parc al orașului. Tot acum se deschide muzeul de factură europeană consacrat satului românesc și se termină construcția palatului regal.

Statui: Monumentul Eroilor Sanitari, Monumentul Aerului, Statuia lui Spiru Haret, Kogălniceanu, Brâncoveanu, Ionel Brătianu, a Aviatorilor. Statui distruse: Carol I, Ferdinand.

Locurile de întâlnire a grupurilor de intelectuali bucureșteni erau cafeneaua Corso (din Piața Palatului), Barul Automat. Cafeneaua Corso era locul de întâlnire a intelectualilor interbelici, în clădirea Jockey-Club, vizavi de restaurantul Cina, acesta putând fi considerat spațiul predilect al intelectualității bucureștene, care face ca „întreaga cultură românească” să se învârtă „între Corso, Ateneu, Fundația Carol și Calea Victoriei”.

Piața Teatrului Național (de pe Calea Victoriei), Cercul Militar devin spații publice predilecte pentru proteste și manifestații iar spații ale loisirului, întâlnirilor moderne sau plimbărilor precum Calea Victoriei, Palatul Regal și Cișmigiul se transformă în scena unor ciocniri violente între jandarmi și manifestați. Atelierele Grivița se remarcă drept punctele izbucnirilor violente din epocă.

Alte puncte de întâlnire sunt reprezentate de locurile în care au loc manifestații culturale precum Opera Română – sediul la Teatrul Lyric „Leon Popescu”, în Piața Valter Mărăcineanu, Teatrul „Maria Ventura” – fostă Sala Comediei, actualul Teatru Odeon.

Alte puncte de întâlnire: Piața I.C. Brătianu, Bar Automat (vizavi de Palatul Telefoanelor), 1932 – repere violențe: Facultatea de Drept, statuia lui Brătianu, Fundătura Mătăsari, strada Aurelian, strada Batiștei, strada Grigore Alexandrescu, Continental, grădina Modern (grădina Berlin – azi, pe strada Constantin Mille), grădină de cartier – vizavi de stația tramvaiului 14, la întretăierea străzii Mătăsari cu bulevardul Pache Protopopescu sau cârciumă din spatele Gării de Nord, stația de trăsuri și automobile din fața Teatrului Național – sec XX. În zona Cotroceni - case și vile, foișor, Podul Elefterie, Facultatea de Medicină, Atelierele CFR. Pe Bd. Take Ionescu – blocul Carlton, clădirea Creditul Minier. Cotrocenii, cartierul dintre Foișorul de Foc și Piața Pache Protopopescu, cel din preajma Spitalului Militar, Oborul, malul Dâmboviței, Cetatea studențească (zona Facultății de Drept de astăzi), Fabricile Lemaître (Timpuri Noi de azi) și bariera – locuri unde se plimbă cei doi îndrăgostiți. Piața și Statuia Brătianu – pe locul Pieții Universității de astăzi, Catedrala Sf. Iosif, Mitropolie, Cetatea universitară, Bd Pache Protopopescu, Foișorul de Foc, Oborul, Fabricile Lemaître, cartierul din preajma Spitalului Militar, Bd. Ferdinand, Statuia Pache, Foișorul de Foc, Strada Batiștei.

Centrul spațiului cartografic eliadian era centrul perimetrului zonei cu limitele Str. Mântuleasa, Str. Popa Soare, Str. Pache Protopopescu, Bd: Take Ionescu, Calea Victoriei, Brătianu. Puncte-cheie: Restaurantul de lux – Continental, Cercul Militar, Poșta, Cișmigiul.

Statuia Brătianu este o emblemă atât a Bucureștiului vetust cât și a celui prezent. Aceasta se afla în centrul Pieței Universității care se numea pe atunci Piața I.C.Brătianu. Opera aparține sculptorului Ernest Dubois și a fost inaugurată la 18 mai 1903 (G. Parussi, Cronologia Bucureștilor). Se afla la întâlnirea bulevardelor importante Carol I, Colței și era aproape de Calea Victoriei, drept urmare și-a câștigat renumele ca punct de reper în orientarea urbană. Era, de asemenea, simbolul lumii apuse odată cu instaurarea Republicii Populare dar și al modernității noii amprente occidentale.

○ *Fluxuri*

Calea Victoriei rămâne, în continuare, o axă principală de desfășurare a vieții bucureștenilor, fiind gazdă a numeroase puncte de întâlnire. În această perioadă, însă, Calea Victoriei și străzile care se desprind din aceasta sunt un spațiu mai degrabă violent, devenind

astfel un perimetru reprezentativ pentru tulburările din jurul anilor 1930 și din timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Astfel se va contura harta Bucureștiului „modern”, al violenței dar și al trăirilor personajelor lui Eliade. Calea Victoriei reprezintă coloana vertebrală a Capitalei interbelice, fiind „Bulevardul”, magnet pentru tinerii intelectuali, cale de acces, punte de legătură între Bucureștiul periferic (care cuprind Atelierele Grivița) și centru.

B. Puncte de întâlnire

Din punct de vedere al utilității:

- Puncte de întâlnire relevante din punct estetic, arhitectural
  - Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere al circulației
    - Intersecții, ronduri, squaruri: Calea Victoriei cu Str. General Berthelot, Calea Victoriei cu Bd. Regina Elisabeta, Calea

Fig. 12 - Intersecție Calea Victoriei cu Bd. Regina Elisabeta, perioada interbelică, (sursă: www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSiIstorie/)

Victoriei cu Calea Griviței, Calea Victoriei cu Str. Carol, Calea Victoriei cu Str. Lipscani, Calea Victoriei cu Str. Stavropoleos, Calea Victoriei cu Strada Banului, Calea Victoriei cu Strada Episcopiei, Calea Victoriei cu Strada Ion Câmpineanu, Calea Victoriei cu Strada Știrbei-Vodă, Calea Victoriei cu Șoseaua Bonaparte;

- Piețe: Piața Teatrului Național, Piața I.C.Brătianu, Piața Mare (Piața Unirii), Piața Sf. Anton, Piața Amsa, Piața Palatului, Piața Sf. Gheorghe, Piața Senatului, Piața Poștei;

Fig. 13 - Piața Senatului, 1933,
(sursă: www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSilstorie)

- Poduri: Podul Mihai-Vodă, Podul Rahova

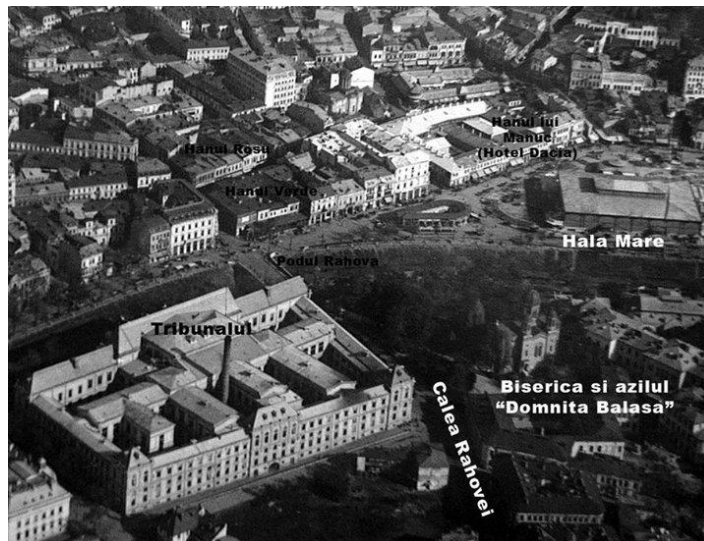

Fig. 14 - Podul Rahova, 1927,
(sursă: www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSilstorie)

- Pasaje: Pasajul Român (inaugurat în 1859, peste drum de Terasa Oteteleşanu, unde astăzi se află Magazinul Muzica, între arterele Calea Victoriei și Strada Ion Cămpineanu de astăzi, demolat în 1930 (1958?) cu Imperial, strada Cămpineanu, la colțul Pasajului Român și Birtul lui Ghunter, la celălalt colț al Pasajului Român), Pasagiul Vilacrosse (1890), Pasagiul Macca (1890);
- Noduri de transport (Stații de metrou, autobuz, tramvai, troleibuz, trăsură, gări): Piața Teatrului Național, Piața Sf. Gheorghe;
  - Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere vizual
    - Monumente
      - Statui: Statuile din fața Universității (Statuia lui Mihai Viteazul, Statuia lui Gheorghe Lazăr, Statuia

lui Ion Heliade Rădulescu, Statuia lui I.C.Brătianu),
Lupa Capitolina, Statuia spătarului Mihail
Cantacuzino;

Fig. 15 - Lupa Capitolina, Piața Sf. Gheorghe, perioada interbelică
(sursă: www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSilstorie)

- Fântâni: Fântâna din fața Bisericii Sărindar,
Cișmeaua din Parcul Cișmigiu;
- Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere recreațional
  - Parcuri și grădini publice: Grădina Cișmigiu (lacul, cișmeaua, izvorul dinspre Strada Știrbei Vodă)
  - Localuri (restaurante, baruri, cofetării, terase, casinouri): Casa Capșa, Terasa Oteteleşanu, Grădina Modern, Athenée Palace, Casa Mănescu – închiriată Jockey- Clubul – în 1883 se mută la colț cu Franklin, Grădina Rașca, Berăria Grădina Carpați,
  - Edificii culturale (teatre, muzee): Teatrul Național Vechi, Ateneu
  - Edificii educaționale: Universitatea, Facultatea de Arhitectură, Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale (1926 – clădirea actuală)
  - Muzee
- Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere comunitar
  - Biserici: Mitropolia (Patriarhia de astăzi), Biserica Albă, Biserica Kretzulescu (1720, 1722), Curtea Veche, Stavropoleos (1724), Biserica Colțea, Biserica Sărindar
  - Edificii edilitare: Curtea Domnească - Curtea Veche, Palat domnesc - Palatul Știrbey, Palatul C.E.C. (Palatul Casei de Depuneri și Consemnațiuni), Palatul Cantacuzino – Președinția Consiliului de Miniștri, Palatul Fundației Carol I – Biblioteca

Centrală Universitară, Palatul Poștelor (fosta Piață Constantin-Vodă), Palatul Regal Nou, Palatul Șuțu

Fig. 16 - Palatul C.E.C., Piața Poștei, 1926,
(sursă:www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSilstorie)

- Hoteluri: Hotel și magazin Luvru, Hotel de France, Hotel Hugues (în fața Teatrului, primul din oraș), Hotel Boulevard;
- Edificii comerciale (Bănci, farmacii, benzinării, magazine): Banca Națională a României (în fostul han Șerban-Vodă), Galeries Lafayette, Hanul lui Manuc, Pasajul Macca-Villacrose;

Harta punctelor de întâlnire arată elementele spațiale cu valoare de reper pentru locuitorii Bucureștiului interbelic.

Fig. 17 - Harta punctelor de întâlnire din Bucureștiul lui Eliade

4. *Perioada 6 – Bucureștiul lui Ceaușescu (1945 – 1989)*

A. Conturarea perioadei (interese, elemente spațiale, fluxuri)

După război, venirea rușilor, a traumatizat întregul organism urban. Viața tradițională bucureșteană, care a avut la bază aceleași ocupații și principii pentru mai multe secole, a avut mult de suferit din cauza frământărilor sociale și politice. Noul regim democrat-popular a avut ca scop lichidarea vechiului, a tradițiilor ce confereau unitate și unicitate comunității. Multe destine au fost frânte sau, cel puțin, delapidate. Bucureștiul s-a transformat în emblema străzilor întunecate, megafoanelor asurzitoare cu propagandă comunistă, panouri de același gen, serbări-mamut pentru aniversarea revoluției bolșevice din 1917, procese politice, instituții restructurate – Academia. S-au înființat instituții precum: ARLUS, SOVROM-uri și s-au desfășurat nedreptăți precum: alungarea din case a proprietarilor, impozite aberante, confiscări, cartele, îmbrăcăminte „pe puncte”. Represiunea era cumplită, existând multe execuții, procese, condamnări. Miliția populară, Securitatea, tribunalele „poporului” au înăbușit revolta. Cultul greco-catolic a devenit interzis. Au apărut școli de marxism și de învățământ politic. În 1948 s-a compus lista cărților interzise, cele ale autorilor: Iorga, Eminescu, Blaga, Eliade. Călătoriile în străinătate erau interzise, la fel ca și ascultarea posturilor străine de radio. Corespondența era cenzurată, iar telefoanele ascultate. Apare și „Problema spațiului locativ”, punându-se regula de 8 metri pe cap de locuitor. Tot reprezentative pentru această perioadă sunt talciocurile cu veselă marcată, decorații, mobilă Bidermeier, blănuri, bijuterii. În această perioadă, au dispărut micile crâșme de cartier, cizmăriile, băcăniile, frizeriile, garajele, cabinetele medicilor de familie și farmaciile particulare, a dispărut o lume întreagă care constituia farmecul și autenticul Bucureștiului. Aceasta a fost înlocuită cu o lume nouă, cu alte nevoi și aspirații.

Evoluția armonioasă și naturală a Bucureștiului interbelic este brutal întreruptă de instaurarea regimului comunist. Această perioadă transformă Bucureștiul într-un experiment devastator. Are loc o industrializare forțată și, astfel, sunt aduse în capitală, persoane care să constituie forța de muncă necesară. Odată cu aceste măsuri, s-au construit cartiere satelit muncitorești de blocuri-dormitor. Deși demolarea poate fi considerată un pas în procesul evolutiv, actele masive de acest gen au mutilat permanent orașul. Numeroase monumente extrem de valoroase au fost rase de pe fața pământului, pentru a face loc clădirilor staliniste.

Proprietatea privată era condamnată pe toate căile. S-a schimbat destinația unor clădiri și s-au șters însemnele tradiționale. Edificii de tip stalinist: Casa Scânteii, Opera, Monumentul

eroilor Comuniști. Construcțiile pentru populație erau reprezentate de blocuri – dormitor, locuințe urâte, inestetice, fără personalitate.

Edificii reprezentative: Aeroportul Otopeni, Sala Palatului, Teatrul Național, Hotelul Intercontinental, Pavilionul Expozițional (pe locul hipodromului de galop), Magazinul „Unirea”.

Orașul socialist a fost marcat de acțiunea de spulberare a unor cartiere și monumente, care constituiau adevărate repere istorice. Multe altfel de dezastre s-au produs, mai ales asupra bisericilor: 22 dintre ele au dispărut sub târnăcoape sau au fost ascunse ca lucruri de rușine între blocuri: Văcărești, biserica Enei, Sf. Spiridon Vechi, Schitul Maicilor, Mihai Vodă, Sf. Ionică Pârșcoveanu. În locul unui cartier întins, plin de verdeață și de parfum istoric s-a ridicat Casa Poporului. – „construcție faraonică ce stă ca pumnul pe ochii orașului”

În ceea ce privește mijloacele de transport, linia de metrou M2, cea inclusă în perimetrul nostru de interes este inaugurată abia în 1987, deci nu va fi luată în considerație pentru perioada Bucureștiul socialist.

Revoluția din decembrie 1989 a însemnat distrugerea unor edificii emblematice: Muzeul de Artă – fostul palat regal, Biblioteca Centrală Universitară - fosta fundație Carol I, pe acestea fiind lăsate urme de gloanțe.

B. Puncte de întâlnire

Din punct de vedere al utilității:

- Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere al circulației
  - Intersecții, ronduri, squaruri: Calea Victoriei cu Str. General Berthelot, Calea Victoriei cu Bd. Regina Elisabeta, Calea Victoriei cu Calea Griviței, Calea Victoriei cu Str. 30 Decembrie, Calea Victoriei cu Str. Lipscani, Calea Victoriei cu Str. Stavropoleos, Calea Victoriei cu Strada Banului, Calea Victoriei cu Strada Episcopiei, Calea Victoriei cu Strada Ion Câmpineanu, Calea Victoriei cu Strada Știrbei-Vodă, Calea Victoriei cu Bulevardul Ilie Pintilie;
  - Piețe: Piața Teatrului Național, Piața I.C.Brătianu, Piața Unirii, Piața Sf. Anton, Piața Amsa, Piața Palatului, Piața Sf. Gheorghe, Piața Sărindar, Piața Poștei, Piața Națiunilor Unite;

Fig. 18 - Piața Victoriei, 1955
(sursă: www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSiIstorie)

Fig. 19 - Piața Națiunilor Unite și Fântâna Națiunile Unite, 1974, (sursă: www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSiIstorie)

Fig. 160 - Piața Romană, 1955,
(sursă: www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSiIstorie)

- Poduri: Podul Mihai-Vodă, unde Strada Mihai-Vodă cobora înspre zona Izvor de astăzi, fiind situat pe Strada Poliției

Fig. 21 - Podul Mihai-Vodă, 1958,
(sursă: www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSiIstorie)

- Pasaje: Pasagiul Vilacrosse, Pasagiul Macca, Pasajul Lipscani (actualul Pasaj Latin)
- Noduri de transport (Stații de metrou, autobuz, tramvai, troleibuz, trăsură, gări): Piața Teatrului Național Nou, Sf. Gheorghe
- Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere vizual
  - Monumente
    1. Statui: Statuile din fața Universității (Statuia lui Mihai Viteazul, Statuia lui Gheorghe Lazăr, Statuia lui Ion Heliade Rădulescu, Statuia lui I.C.Brătianu), Lupa Capitolina – Piața Sf. Gheorghe, Statuia spătarului Mihail Cantacuzino, amplasată în curtea Spitalului Colțea;
    2. Fântâni: Fântâna din fața Cercului Militar, Cișmeaua din Parcul Cișmigiu, Fântâna Piața Națiunile Unite, Fântâna din Piața Unirii

Fig. 22 - Fântâna din Piața Unirii, 1966,
(sursă:www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSilstorie)

- Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere recreațional
  - Parcuri și grădini publice: Grădina Cișmigiu (lacul, cișmeaua, izvorul dinspre Strada Știrbei Vodă)

Fig. 23 - Grădina Cișmigiu, intrarea principală, 1968,
(sursă:www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSilstorie)

- Localuri (restaurante, baruri, cofetării, terase, casinouri): Cofetăria și Restaurantul București, Terasa Oteteleșanu – restaurant, berărie, cafenea (ulterior, Palatul Telefoanelor), Grădina Modern, Athenée Palace;

Fig. 24 - Piața Sărindar, Cofetăria și Restaurantul București, 1968, (sursă: www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSiIstorie)

- Instituții culturale și educaționale
  1. Teatre și săli de spectacol, concert: Teatrul Național Vechi, Ateneu, Sala Palatului

Fig. 25 - Ateneu, 1962 (sursă: www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSiIstorie)

Fig. 26 - Sala Palatului și Piața Palatului, 1962,
(sursă:www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSiIstorie)

2. Muzeu: Muzeul Curtea Veche, Muzeu de Artă Populară, Muzeul Memorial George Enescu, Muzeul Național de Istorie a României (1972), Muzeul Național de Artă al României, Muzeul Colecțiilor de Artă, Muzeul de Istorie a Bucureștiului (1959)

○ Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere funcțional

- Biserici: Patriarhia, Biserica Albă, Biserica Kretzulescu, Curtea Veche, Stavropoleos, Biserica Colțea

Fig. 27 - Biserica Stavropoleos, 1968,
(sursă:www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSiIstorie)

- Edificii edilitare și administrative: Casa Centrală a Armatei (Cercul Militar), Palatul Telefoanelor, Palatul C.E.C.

Fig. 28 - Casa Centrală a Armatei și fântâna Sărindar, 1969,
(sursă:www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSiIstorie)

- Edificii Educaționale: Biblioteca Centrală Universitară, Universitatea, Facultatea de Arhitectură, Academia de Studii Economice (denumire din 1967)

Fig. 29 - Biblioteca Centrală Universitară, 1969,
(sursă:www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSiIstorie)

- Hoteluri: Hotel Capitol, Hotel Boulevard, Hotelul Intercontinental

Fig. 30 - Intercontinental, cc.1970
(sursă:www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSiIstorie)

- Edificii Comerciale (Bănci, farmacii, benzinării, magazine): Banca Națională a României (în fostul han Șerban-Vodă), Magazinul Victoria, Hanul lui Manuc, Pasajul Macca-Villacrose, Magazinul Unirea

În continuare, avem reprezentarea grafică a localizării punctelor de întâlnire din perioada comunistă, grupate după tipologii.

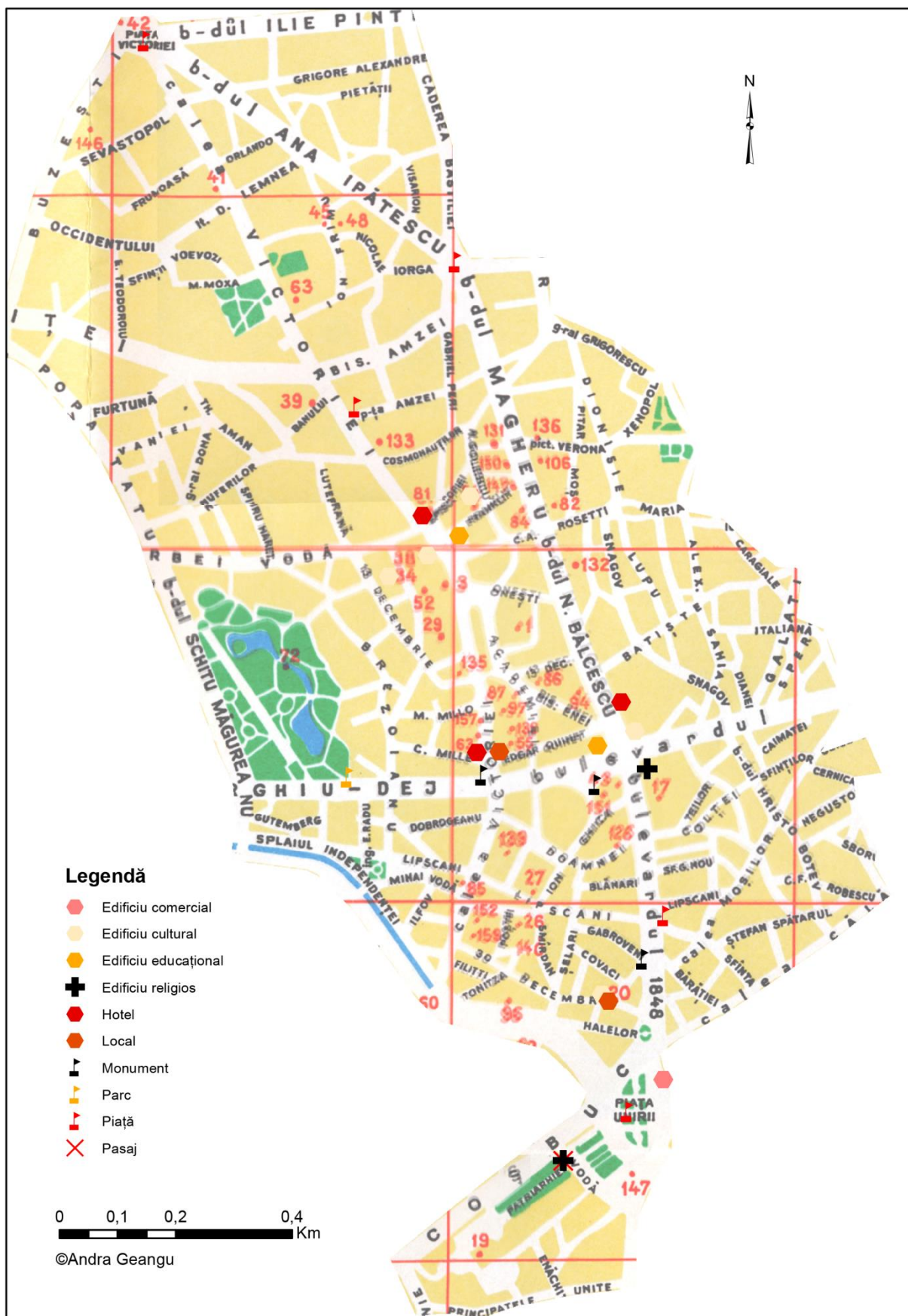

Fig. 31 - Harta punctelor de întâlnire din Bucureștiul lui Ceaușescu

5. *Bucureștiul meu – Bucureștiul de azi (1990 – 2014)*

Orașul e un organism viu care în urma transformărilor pozitive și negative, își vine în fire. Suprafața sa s-a dublat după cel de al Doilea Război Mondial, având în prezent o arie de 228 km², iar suprafața construită constând în 70% din această arie. Bucureștiul continuă să fie centrul cultural și economico-social al României.

Astăzi, orașul este un amestec de vechi și nou, de convențional și șocant, de tradițional și modern, de oriental și occidental, aceste caracteristici dându-i o notă aparte, un farmec special. Metropolă eclectică, are toate șansele de a ajunge destinație turistică în special pentru turismul de genul „city break” și pentru turismul de distracție, întrucât viața de noapte și evenimentele culturale se fac remarcate din ce în ce mai puternic în capitala României.

Alegerea punctelor de întâlnire pentru perioada contemporană a fost confirmată de răspunsurile a 30 de interveviați. Interviuul liber și nestructurat a constatat în accesarea tiparelor de hărți mentale existente în percepțiile acestora. Interviuul și-a propus să acceseze intuiția participanților, folosindu-se de trucuri pentru a vedea ce elemente spațiale sunt implementate natural în hărțile mentale ale acestora.

Feluri în care poți investiga hărțile mentale ale receptorilor:

- Cerând direcții pentru a ajunge într-o anumită locație
- Cerând participantului să deseneze o schiță a suprafeței de studiu sau o descriere
- Cerând unei persoane să enumere cât mai multe locuri într-o perioadă scurtă de timp

Interviuul a început prin enumerarea unor puncte de reper ale arealului ales (Piața Victoriei, Piața Romană, Piața Universității, Piața Unirii, Parcul Cișmigiu, Patriarhia, Centrul Vechi al Bucureștiului). După identificarea mentală a spațiului, participanții au fost rugați să îndrume pe cineva din punctul X în punctul Y, puncte aflate în areal, să descrie reperele vizuale făcând un tur de 360⁰ al unuia dintre punctele solicitate de interviator, să enumere un anumit tip de elemente spațiale, să își imagineze că trebuie să se întâlnească cu cineva care vine din direcția X, iar interviuatul din direcția Y, pentru a stabili un punct de întâlnire, să aleagă un punct de întâlnire simbolic în cazul în care este vorba de o întâlnire importantă din punct de vedere emoțional etc.

Prin centralizarea acestor răspunsuri, putem vedea influența pe care o au elementele spațiale asupra percepției locuitorilor de astăzi ai Bucureștiului, acest fapt ajutând, de

asemenea, la deducerea motivelor care au produs aceste schimbări în schematizarea mentală a locurilor.

În continuare, vom lista punctele de întâlnire relevante pentru perioada contemporană.

- Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere al circulației
  - Intersecții, ronduri, squaruri: Calea Victoriei cu Str. General Berthelot, Calea Victoriei cu Bd. Regina Elisabeta, Calea Victoriei cu Calea Griviței, Calea Victoriei cu Str. 30 Decembrie, Calea Victoriei cu Str. Lipscani, Calea Victoriei cu Str. Stavropoleos, Calea Victoriei cu Strada Banului, Calea Victoriei cu Strada Episcopiei, Calea Victoriei cu Strada Ion Câmpineanu, Calea Victoriei cu Strada Știrbei-Vodă, Calea Victoriei cu Bulevardul Iancu de Hunedoara;
  - Piețe: Piața Universității, Piața Victoriei, Piața Unirii, Piața 21 decembrie 1989 (Piața Teatrului Nou), Piața Sf. Anton, Piața Amsa, Piața Sf. Gheorghe, Piața Națiunile Unite, Piața Palatului, Piața Revoluției;

Fig. 32 Piața Universității, 2013, (sursă:colorsinbucharest.wordpress.com)

- Poduri – podurile de peste Dâmbovița nu mai au importanța din trecut, nemaivând nici măcar denumiri. În schimb, există unele poduri importante drept puncte de întâlnire, precum Pod Grozăvești sau Pod Basarab, care nu aparțin zonei de studiu.
- Pasaje: Pasajul Latin, Pasajul Victoriei, Pasajul Universității, Pasajul Vilacrosse (1890), Pasajul Macca (1890)

Fig. 18 - Pasajul Latin, 2013,
(sursă:bucuresti.turneo.ro)

Fig. 17 - Pasajul Macca-Villacrosse, 2012
(sursă:http://commons.wikimedia.org)

- Noduri de transport (Stații de metrou, autobuz, tramvai, troleibuz, trăsură, gări): Sf. Gheorghe (RATB), Piața Victoriei (METROREX), Piața Romană (METROREX), Universitate (METROREX), Piața Unirii (METROREX)

Fig. 195 - Metrou Universitate - ieșirea Universitate,
2012, (sursă:www.ziuacargo.ro)

- Bariere – La barieră (Lipscani)
- Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere vizual
  - Monumente
    - Statui: Statuile din fața Universității (Statuia lui Mihai Viteazul, Statuia lui Gheorghe Lazăr, Statuia lui Ion Heliade Rădulescu, Statuia lui I.C.Brătianu), Lupa Capitolina – Piața Sf. Gheorghe, Statuia spătarului Mihail Cantacuzino (amplasată în curtea Spitalului Colțea), Statuia din fața Muzeului Național de Istorie;
    - Fântâni: Fântâna din fața Cercului Militar, Fântana de la Universitate, Fântâna din Piața Unirii;
    - Ceasuri: Ceasul de la Universitate, Ceasul de la intrarea în Parcul Cișmigiu dinspre Bd. Regina Elisabeta;
    - Alte monumente: Arca lui Noe de la Cărturești (de pe Bd. Gheorghe Magheru), Memorialul Renașterii (zisă și „La Cartof”), Căruța cu Paiate (în fața Teatrului Național);

Fig. 36 - Memorialul Renașterii, Piața Revoluției, (sursă: <http://steerageyears.wordpress.com>)

Fig. 20 - Arca de la Cărturești, (sursă: <http://despresufletulmeu.wordpress.com>)

- Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere recreațional
  - Parcuri și grădini publice: Grădina Cișmigiu (lacul, cișmeaua, izvorul dinspre Strada Știrbei Vodă)
  - Localuri (restaurante, baruri, cofetării, terase, casinouri): Casa Capșa, Hanul lui Manuc, Pizza Hut, McDonald's (Piața Unirii), McDonald's (Cișmigiu), McDonald's (Piața Romană), Springtime (Universitate), KFC (Universitate – Cișmigiu)

Fig. 38 - McDonald's Unirea, print screen Google Earth

Fig. 21 - Paralelă între Bd. Regina Elisabeta intersecție cu Calea Victoriei de azi (Pizza Hut) și din secolul XIX (sursă: www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSiIstorie)

- Edificii culturale (teatre, cinematografe, muzee)
  - Teatre, cinematografe și săli de concert: Teatrul Național, Cinema Patria, Sala Palatului, Teatrul Odeon, Ateneu
  - Muzee: Muzeul Grigore Antipa, Muzeul Curtea Veche, Muzeul Memorial George Enescu, Muzeul Național de Istorie a României, Muzeul Național de Artă al României, Muzeul Colecțiilor de Artă, Muzeul de Istorie a Bucureștiului.
- Puncte de întâlnire relevante din punct de vedere funcțional
  - Edificii religioase: Biserica Colței, Mitropolia (Patriarhia de astăzi), Biserica Rusă, Biserica Luterană, Biserica Kretzulescu, Curtea Veche, Stavropoleos
  - Edificii educaționale: Universitatea, Facultatea de Arhitectură, Biblioteca Centrală Universitară, Academia de Studii Economice (denumire din 1967);
  - Edificii edilitare: Cercul Militar, Guvernul (Piața Victoriei), Palatul de Justiție, Palatul Telefoanelor, Palatul C.E.C.

- Hoteluri: Hotel Novotel, Hotel Capitol, Grand Hotel Boulevard, Athenée Palace Hotel, Hotel Intercontinental, Hotel Radisson, Hotel Horoscop
- Edificii comerciale (Bănci, farmacii, benzinării, magazine, bancomate): Banca Națională a României (în fostul han Șerban-Vodă), Magazinul Unirea, Magazinul Cocor, Librăria Mihai Eminescu (pe colțul Universității), Librăria Cărturești (pe Bd. Gheorghe Magheru), Librăria Humanitas (lângă Cișmigiu).

Fig. 39 - Magazinul Cocor, 2013, (sursă:reptilianul.blogspot.com)

„Ne explică Paul Morand, de la Academia Franceză, într-o lucrare tipărită în 1938 la Editura Plon, din Paris și reeditată la noi în 1996 „Bucureștiul este un loc de întâlnire. Este un oraș unde îți golești punga și te umpli de apucături occidentale. Lecția pe care o oferă Bucureștiul este una de viață : te învață cum să te adaptezi, chiar și la imposibil. Pe parcursul destinului său sinuos și pitoresc, Bucureștiul a rămas un oraș vesel".” (art-emis.ro)

Concluzia subcapitolului este reprezentat de materialul cartografic ce arată localizarea punctelor de întâlnire din perioada contemporană.

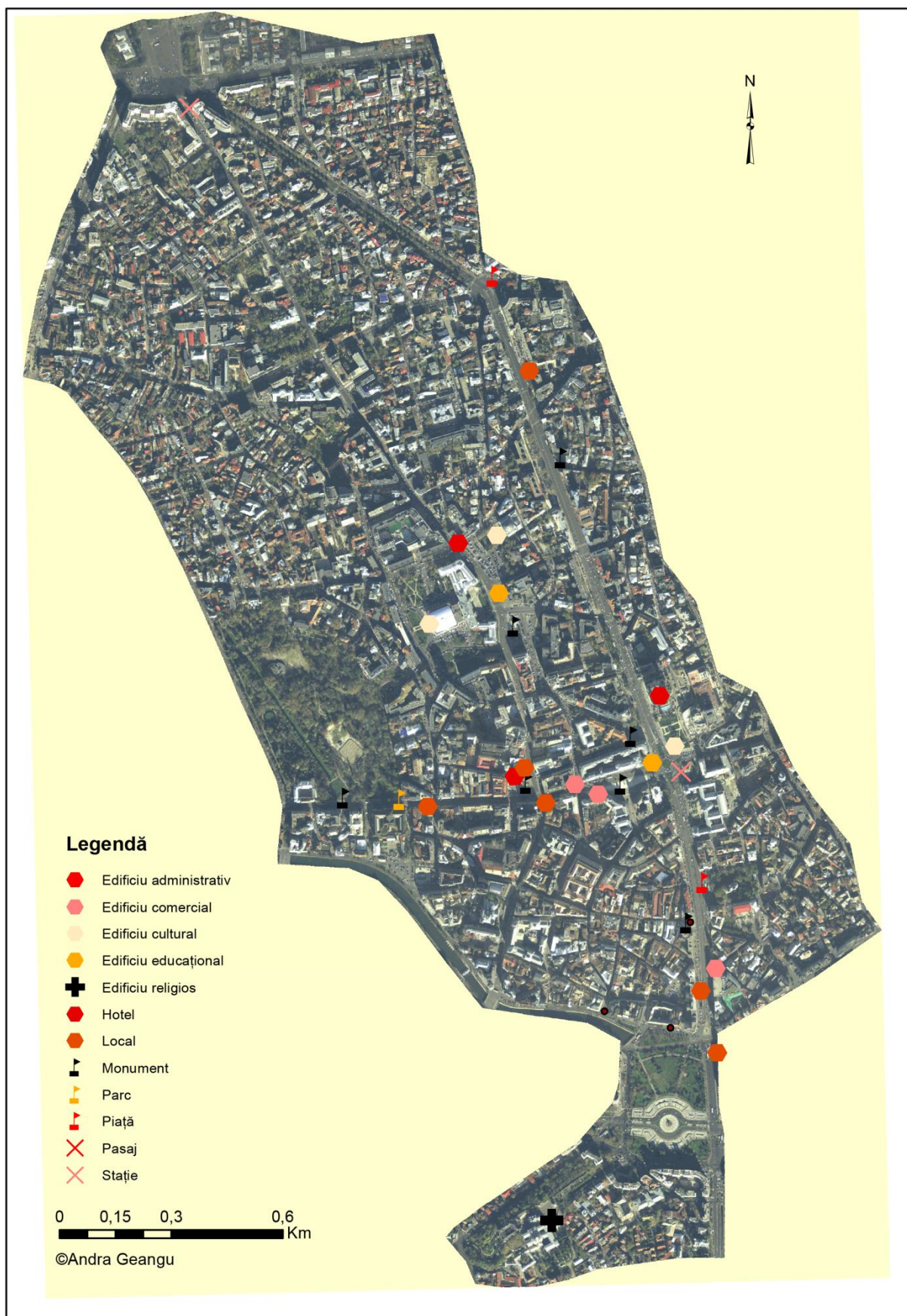

Fig. 40 - Harta punctelor de întâlnire din Bucureștiul meu

Concluzii

„Bucureștii trebuie tratați ca o individualitate și ca un personaj” (Tudor Arghezi, 1972).

Scopul inițial al lucrării de față a fost analiza punctelor de întâlnire corelată cu evoluția Bucureștiului, având în vedere atât axa spațială, cât și pe cea temporală. Premisa pe care am dorit să o susținem este că cele mai importante criterii în diferențierea punctelor de întâlnire sunt reprezentate de continuitate și de unicitate, prin crearea de aglomerări de puncte de întâlnire în locurile în care acestea există de mult timp și prin prioritizarea elementului spațial care are cea mai mică densitate, deci este favorizat de criteriul de unicitate. Aceste aglomerări tind să se creeze în spațiul în care se dezvoltă concomitent mai multe fluxuri de circulație, care, la rândul lor, sunt generate de existența punctelor de interes în anumite perimetre.

Prin crearea unei metodologii de clasificare, am putut verifica ipoteza din introducere. Rezultatele analizei factorilor care duc la schimbarea punctelor de întâlnire confirmă faptul că spațiul este perceput de fiecare individ într-o manieră proprie, iar în funcție de interesele comunității, de grupele de vârstă, de densitatea reperelor, elementele spațiale câștigă sau pierd teren pe hărțile mentale personale.

În ceea ce privește punctele de întâlnire presupuse și asumate pentru perioadele din trecut, confirmarea nu a putut fi alta decât rezistența acestora în timp ca puncte de întâlnire și densitatea enumerării acestora în diferite lucrări științifice. În ceea ce privește punctele de întâlnire contemporane, presupunerile au fost confruntate cu rezultatele unui interviu luat unui număr de 30 de participanți, confirmând astfel teoria inițială, în legătură cu efectul schimbării intereselor și apariției unor noi repere care, din anumite motive, sunt mai repede integrate în hărțile mentale decât repere vechi, irelevante pentru o bună parte a interveviaților.

Lucrarea este un studiu de căpătâi pentru aprofundări ulterioare, întrucât tema este foarte vastă. De exemplu, o abordare ulterioară ar putea consta în acordarea de punctaje punctelor de întâlnire, în funcție de criteriile favorabile și nefavorabile. Întrucât aplicațiile de orientare în spațiu sunt din ce în ce mai populare, aceste materiale cartografice reprezentând punctele de întâlnire ar putea constitui o nouă sursă de informații, în ceea ce privește relevanța hărților folosite pe telefoanele mobile, GPS, diferite aplicații, hărți cu localizarea punctelor de interes dintr-un oraș.

„În cele din urmă, Bucureștii au avut în fiecare caz dreptate, fără să se laude cu dreptățile lor” (Tudor Arghezi, 1972)

Bibliografie

- Academia Republicii Socialiste România, Secția de Științe Istorice, *Documenta Romaniae Historica. Seria B: Țara Românească*. Volumul I: 1247 – 1500, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1966;
- Arghezi, Tudor, *Cu bastonul prin București*, Editura Minerva, București, 1972;
- Bacalbașa, Constantin, *Bucureștii de altădată*, volumele 1 și 2, Editura Ziarului Universul, București, 1927;
- Baedeker, Karl, *Autriche-Hongrie: y compris Cettigné, Belgrade et Bucarest Manuel du voyageur*, București, Leipzig, 1911;
- Berindei, Dan; Bonifaciu, Sebastian; *București Ghid turistic*, Editura Sport-Turism, București, 1980;
- Caselli, Domenico, *Cum au fost Bucureștii odinioară: Cu chipuri și icoane*, Editura Ars Docendi, București, 2014;
- Costescu, George, *Bucureștii vechiului regat*, Editura Capitel, București, 2005;
- Coteanu, Ion, *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, Editura Univers Enciclopedic, 1996, București;
- Crutzesu, Gheorghe, *Podul Mogoșoarei, Povestea unei străzi*, Editura S.O.C.E.C & Co, SAR, București, 1986;
- Damé, Frédéric, *Bucarest en 1906*, Editura Socec & CIE, București, 1907;
- Elias, Birgit; Paelke, Volker; Kuhnt, Sascha; *Concepts for the Cartographic visualization of landmarks*, ikg Institute of Cartography and Geoinformatics, University of Hannover, 2005;
- Filitti, Georgeta, *Călătorie în timp prin București*, Editura Do-minoR, București, 2007;
- Fundația pentru Literatură și Artă, *Ghid oficial București cu 20 Hărți pentru Orientare*, Editura Imprimeria Fundației Regale, București, 1934;
- Giurescu, Constantin, C., *Istoria Bucureștilor din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre*, Editura pentru Literatură, București, 1966
- Ionescu-Gion, Gheorghe, *Istoria Bucureștilor*, Editura Socec, București, 1899;
- Leahu, Gheorghe, *Lipscani, Centrul Istoric al Bucureștilor*, Editura Arta Grafică, București, 1993;

- Lynch, Kevin, *The Image of the City*, Harvard-Mit Joint Center for Urban Studies, Massachusetts, 1960;
- Ofrim, Alexandru, *Străzi vechi din Bucureștiul de azi*, București, Editura Humanitas, București, 2011;
- Papazoglu, Dimitrie *Istoria Fondărei Orașului București*, Capitala Regatului Roman, Editura Curtea Veche, Colecția Memorii si Corespondență, București, 2005 (după ediția din 1891);
- Parusi, Gheorghe, *Cronica Bucureștilor*, Editura Compania, București, 2005;
- Pascariu, Gabriel, *Structura și Dinamica Sistemelor de Așezări Umane în Procesul de Planificare Teritorială (cu o aplicație în cazul României)*, Școala Doctorală „Simion Mehedinți”, București, 2010;
- Pelimon, Alexandru, *Bucur, istoria fundării Bucureștilor*, Editura Tipografia Națională Iosif Romanov & co, București, 1858;
- Rășuceanu, Andreea, *Bucureștiul lui Mircea Eliade, Elemente de Geografie Literară*, Editura Humanitas, București, 2013;
- Potra, George, *Din Bucureștii de Ieri*, Editura Științifică și Enciclopedică, 1990, București
- *Scrisoarea Regelui Mateiaș Corvinul adresată Papei Sixt al IV-lea*
- altmarius.ning.com
- www.apubb.ro;
- www.art-emis.ro (baze de date)
- art-historia.blogspot.ro (baze de date)
- www.b365.ro;
- www.bucurestiiivechisinoi.ro (baze de date)
- bucuresti.turneo.ro
- commons.wikimedia.com
- cugiralba.wordpress.com
- www.digibuc.ro
- www.edusoft.ro
- www.facebook.com/BucurestiiVechiFotoSiIstorie
- floringeorgepopovici.wordpress.com
- geography.about.com
- www.hetel.ro
- www.historia.ro

- www.ideiurbane.ro
- mentalgeo.wordpress.com
- www.muzeuldefotografie.ro
- pantaleonescu.hi2.ro
- politeia.org.ro
- reptilianul.blogspot.com
- rezistenta.net
- www.simplybucharest.ro;
- www.strazibucuresti.ro
- turistinbucurestiro.blogspot.ro
- www.zf.ro

Anexa 1 – Punctele de întâlnire din Bucureștiul lui Carol I

Punct1

Capul Podului
Piata Teatrului National
Academia
Palatul Regal
Turnul Coltii
Biserica Sarindar
Gradina Cismigiu
Ateneu
Piata 24 Genarie
La statui
Palatul Fundatiei Carol
Lupa Capitolina
Curtea Veche
Biserica Stavropoleos
Hanul lui Manuc
Hotel Luvru
Casa Capsa
Hotel Boulevard
Dealul Mitropoliei
Podul Mihai-Voda
Piata Roma

Tip

Statie
Piata
Edificiu educational
Edificiu administrativ
Edificiu religios
Edificiu religios
Parc
Edificiu cultural
Piata
Monument
Edificiu administrativ
Monument
Edificiu administrativ
Edificiu religios
Edificiu comercial
Hotel
Local
Hotel
Edificiu religios
Pod
Piata

Anexa 2 – Punctele de întâlnire din Bucureștiul lui Eliade

Punct2

Piata Victoriei
Piata Teatrului National
Academia
Palatul Regal
Biserica Coltea
Biserica Sarindar
Gradina Cismigiu
Ateneu
Piata Unirii
La statui
Palatul Fundatiei Carol
Lupa Capitolina
Curtea Veche
Biserica Stavropoleos
Hanul lui Manuc
Hotel Luvru
Casa Capsa
Hotel Boulevard
Dealul Mitropoliei
Podul Mihai-Voda
Piata Sfantu Gheorghe
Banca Nationala a Romaniei

Tip

Piata
Statie
Edificiu educational
Edificiu administrativ
Edificiu religios
Edificiu religios
Parc
Edificiu cultural
Piata
Monument
Edificiu administrativ
Monument
Edificiu administrativ
Edificiu religios
Edificiu comercial
Hotel
Local
Hotel
Edificiu religios
Pod
Piata
Edificiu comercial

Anexa 3 – Punctele de întâlnire din Bucureștiul lui Ceaușescu

Punct3	Tip
Piata Victoriei	Piata
Piata Romana	Piata
Muzeul National de Arta	Edificiu cultural
Universitatea	Edificiu educational
Cercul Militar	Monument
Gradina Cismigiu	Parc
Ateneu	Edificiu cultural
Piata Unirii	Piata
Biserica Coltea	Edificiu religios
La statui	Monument
Biblioteca Centrala Universitara	Edificiu educational
Lupa Capitolina	Monument
Curtea Veche	Edificiu cultural
Athenee Palace	Hotel
Hanul lui Manuc	Local
Hotel Capitol	Hotel
Cofetaria si Restaurantul Bucuresti	Local
Piata Sfantu Gheorghe	Piata
Hotel Intercontinental	Hotel
Pasajul Lipscani	Pasaj
Dealul Patriarhiei	Edificiu religios
Piata Amzei	Piata
Magazin Unirea	Edificiu comercial
Teatrul National	Edificiu cultural
Sala Palatului	Edificiu cultural

Anexa 4 – Punctele de întâlnire din Bucureștiul meu

Punct4	Tip
Piata Victoriei	Statie
Teatrul National	Edificiu cultural
Universitatea	Edificiu educational
Iesirea Coltea	Statie
Cercul Militar	Monument
Gradina Cismigiu	Parc
Ateneu	Edificiu cultural
Piata Unirii	Metrou
La statui	Monument
Biblioteca Centrala Universitara	Edificiu educational
Lupa Capitolina	Monument
Hanul lui Manuc	Local
Hotel Capitol	Hotel
Casa Capsa	Local
Dealul Patriarhiei	Edificiu religios
Piata Sfantu Gheorghe	Piata
Banca Nationala a Romaniei	Edificiu comercial
Piata Romana	Piata
Libraria Mihai Eminescu	Edificiu comercial
Athenee Palace	Hotel
Hotel Intercontinental	Hotel
Pasajul Latin	Pasaj
McDonalds Unirea	Local
Sala Palatului	Edificiu cultural
McDonalds Cismigiu	Local
Ceasul de la Cismigiu	Monument
McDonalds Romana	Local
Arca de la Carturesti	Monument
Fantana Dunarea Universitate	Monument
Magazinul Cocor	Edificiu comercial
Pizza Hut	Local
Memorialul Renasterii	Monument
La bariera	Alt reper

Anexa 5 – Bază de date a corespondențelor străzilor

Nume stradă 1	Nume stradă 2	Nume stradă 3	Nume stradă 4
Calea Mogoșoarei	Calea Victoriei	Calea Victoriei	Calea Victoriei
Strada Banului	Strada Banului	Strada Banului	Strada Banului
Strada Episcopiei	Strada Episcopiei	Strada Episcopiei	Strada Episcopiei
Strada Palatului	Știrbei-Vodă	Știrbei-Vodă	Str. Știrbei-Vodă
Strada Teatrului	Ion Câmpineanu	Ion Câmpineanu	Ion Câmpineanu
Bulevardul	Regina Elisabeta	Regina Elisabeta	Bd. Regina Elisabeta
Strada Stavropoleos	Stavropoleos	Stavropoleos	Stavropoleos
Str. Carol	Str. Carol	Str. 30 decembrie	Str. Franceză
Str. Calvină	Știrbei-Vodă	Știrbei-Vodă	Strada Știrbei-Vodă
Strada Popa Tatu	Strada Popa Tatu	Strada Popa Tatu	Strada Popa Tatu
Podul Tîrgoviștei	Calea Griviței	Calea Griviței	Calea Griviței
Strada Fântânii	General Berthelot	General Berthelot	General Berthelot
Șoseaua Bonaparte	Șos Bonaparte	Bd. Ilie Pintilie	Iancu de Hunedoara
Strada Frumoasă	Strada Frumoasă	Strada Frumoasă	Strada Frumoasă
Strada Verde	Gheorghe Manu	Gheorghe Manu	Gheorghe Manu
Piața Senatului	Piața Senatului	P. Națiunile Unite	P. Națiunile Unite
Strada Nouă	Edgar Quinet	Edgar Quinet	Edgar Quinet
Strada Sărindar	Constantin Mille	Constantin Mille	Constantin Mille